

*Sniega vētrā un granātu šķēpeļu krusā
grenadieri gaida pavēli doties prettrieciēnā*

(PK. kara zīgot. Schürens uzp. Atl.)

Nr. 3
1944. g.
14. janvāri

RM 0,30

MŪSU NĀKOTNES NODROŠINĀJUMS

Karš savā ietekmē tur visu mūsu dzīvi. Cīņā sadūrušies divi pasaules uzskati, un tās gala iznākums noteiks vēl līdz šim nebijušu kārtību visā pasaulē. Jārodas vai nu jaunai, laimīgākai sociālai kārtībai, par ko cīnās Eiropas armijās apvienotās tautas, vai arī bezgalīgam postam, ja uzvaru gūtu spēki, kas tagad Eiropu ielenkuši, paceldami netīros plūtokratijas un vienmēr nevainīgās asinīs mirkušos boļševiku karogus. Šī nežēlīgā atziņa stipros vīrus dara aktīvus un mudina visiem spēkiem iesaistīties cīņā, vājos un glēvos turpretim mulsina un dara tik nevarīgus, ka viņi vienīgo glābiņu grib un var saskatīt kādās nežēlīgās, gandrīz pārdabiskās varās un tādēļ vienīgi ar dievlūgšanām un palaušanos liktenim domāja paglābties un nodrošināt sev nākotni.

Mēs esam tuvu fronteī, tādēļ mums ir jābūt pilnīgā ekaidrībā par nostāju, kāda mums jāievēro, lai latviešu tauta arī uz priekšu godam pastāvētu. Visa mūsu dzīve kopš tiem laikiem, kad atklājās mūsu vēsture, ir izveidojusies un attīstījusies tiešā Eiropas kultūras ietekmē. Pat tad, kad pār mums valdījusi pusāziātiskā Krievija, mūsu kultūra bijusi pakļauta Eiropas garam. Un tas vien jau rāda, ka vienmēr esam bijuši Eiropas dzīves un kultūras sastāvā un tikai Eiropai piederējuši. Mūsu tautas izcelšanās, vistuvākā piederība germāņu tautu pirmcēlmam jau pilnīgi nosaka mūsu vietu katrā cīņā starp Eiropu un tai svešām varām. Un tādēļ, kā eiropiešiem, mums arī tuvas tās idejas, par kurām tagad Eiropa cīnās: pret plūtokratisko un boļševistisko pasauli, kuņas dziļākā būtība slēpjas individu spēju nomākšanā — boļševistiski runājot — „nolīdzināšanā”, un individa nospiešanā masā, ko diriģē, vada, rosina jauniem pasākumiem vai izkauj pēc vajadzības saujiņa tiranniskāko tirannu, kādi vien jebkad pasaulē redzēti. Šī atziņa arī nosaka mūsu tautas vietu vispār, bet gigantiskajā cīņā sevišķi: mēs esam eiropieši, eiropieši gribam palikt un ar Eiropas garu mums vai nu jāceļas vai jāpazūdi. Tomēr šis reizē lepnais un nežēlīgais secinājums nebūt nenozīmē, ka par mūsu rīcību nākotnes nodrošināšanai nevarētu būt dažādas domas. „Kā rīkoties?” — dažkārt mēdz būt svarīgāks jautājums nekā pārdomas par to, „kas īsti es esmu?”

Kad mums otro reizi bija „gods” iepazīties ar „tēva un skolotāja” ideju sludinātājiem, liela daļa no mums skatījās uz boļševismu diezgan optimistiski: „Pa divdesmit gadiem boļševisms ir pārvērties. Mēs kultūrāli esam stiprāki, un krievu mūs neapēdis!” Tā runāja daudzi pilsoņi un pilsoniski politiķi. Inteligence, tāpat kā lielākā daļa strādnieku, apmierinājās ar grūtsirdīgu atziņu: „Darbs taču būs. Tā estrādāt mēs protam labi un labāk nekā krievu ļaudis — tātad dzīvosim.” Laba daļa šejienes komunistu vadoņu sajūsmināti sapņoja par to, ka nu viņi reiz būs valdnieki un mūsu republikas robežās parādīs, kā jāorganizē sabiedrība un darbs, un savā, diemžēl, arī tīri eiropiskā jēgā un lepnumā ticēja, ka viņi kā kultūras cilvēki spēš nostāties par paraugu visiem šiem kirgīziem, tadžikiem u. t. t. Bet izrādījās, ka visi šeit pieminētie bijuši gudri un varbūt labi eiropieši, bet vāji, pavīsam vāji boļševiku novērtētāji. Boļševiki nebija pārvērtušies! Viņu GPU mašīnērija

strādāja ar lielisku jaudu. Boļševikiem maza vajadzība bija pēc mūsu intengences un strādnieku individuāla, saprauga darba, un tikpat maza vajadzība pēc mūsu „sovinsusko” komunistu sapaunam tiekšiem. Miermīnīgie pilsoņi, grūtsirdīgā intelligence un strādnieki ar šausmām redzēja savus ļaudis pazudam čekas pagrabos; pārsteigu un apmuisuši stāvēja šejienes komunistu vadoņi, klausīdami Maskavas paveles un parverzdames smieklīgos ķiparus, kam tikpat daudz vietas cekās spuzināšanas namos kā pārejiem, ja neizprot Staļina ģenerālliniju! Divaina apmatībā latviešu komunisti saņēma ziņas, ka viņu slavenie biedri, kas bijuši puikvezi un komisarji, komunistisko iedžu cīnītāji šeit un „socialistiskajā tēvijā” — Rudzutaka, Aikšnis, Laicens, Ķikuts — sen jau pazuduši un izcināti kā negantākie boļševisma nodevēji!

Nē, divdesmit gadu laikā boļševiki nebija pārvērtušies! Ar nežēlīgu mieru tie uzturēja savu radīto āziānskas ordas kārtību, iedzidami nāves baines ticīgajos un neticīgajos un mazgadami pēc patikas katru savas asinis. Zinādams, ka Baltijas valstu tautu morāle pilnīgi neiederas boļševiku morālei, ka šeit bīstami novietot pat sarkanarmiju, jo, redzot šejienes tautu ziedošo dzīvi, tā saindē savu garu, un čekai rodas lieks darbs, Staļins atzina, ka šīs tautas izcināmas, nosūtot un „izformējot” pa Sibīrijas vergu nometnēm.

Būdami latvieši, mēs esam eiropieši, bet līdz ar to mums ir naidīgs viss tas aprobežotais āziātu ordu bars, kas pulcējas zem Staļina karogiem. Tai pašā laikā mums jāzina, ka boļševiku ienākšana mūsu zemē nozīmētu latviešu tautas iznīcināšanu. Ja Staļinam un viņa kalpiem 1940. g. jūnija šausmu dienās nepietika dzelzceļu vagonu, lai aiztransportētu visu latvju tautu uz tundra, tad tagad viņam pietiks āziātu durkļu, lai šo nīsto tautu nonāvētu. Maz cerību, ka šai „tirīšanas akcijā” spētu paglābties kaut tādi ļaudis, kas tagad klusībā vanbūt gaida boļševiku uzvaru, bet vēl mazāk izredžu no GPU izbēgt tiem klusajiem nogaidītājiem, kas cer, ka gan jau „kaut kā”, kaut kāda „augstāka vara” vai kāda pārdabiska starptautiska kombinācija varētu radīt mūsu zemē tādas laimīgas apstākļus, kam šeit nav nekādu politisku priekšnoteikumu. Tādēļ ikvienam jābūt pārliecībā, ka nekādi nogaidītāji un gudrai pārdomāšanai vairs nav vietas, un ka vienīgais tautas nākotnes un labklājības nodrošinājums var būt saskaņota rīcība kopā ar visām tām tautām, kas iesaistījušās cīņā pret boļševismu. Šī rīcība prasa no tautas asins upurus, ārkārtēju piepūli un pašizliedzību darbā, bet pasaulē vēl nekad nav viens neko par brīvu nav ieguvis. Jo lielāku guvumu kāds vēlas, jo vairāk un dārgāk par to jāmaksā!

Šie daži cīņas gadi jau devuši piemērus, kas mums darāms. Mūsu apzinīgais zemnieks ir sējis un plāvis, ievācis ražu un devis to fronteī; mūsu strādnieks ir cītīgi darbojies, lai nodrošinātu iespējami augstu produkciju. Un, jūtot šo dzimtenes rosību un atsaucību, mūsu vīri un jaunekļi frontē lej savas asinis un ziedo savu dzīvību tautas aizstāvēšanai.

Vai pēc tam vēl jājautā, kas darāms tiem, kuri līdz šim vēl bijuši atturīgo un nogaidītāju lomā?

G. S.

Aicgārnības

TĀ NOVIST ROZES ZIEDS...

1939. gadā Anglija sāka karu pret Vāciju, lai „aizstāvētu Poliju”. Tagad Maskavas „Pravda” pateikusi Staļina lēmumu, ka Polijas jautājums ir vienīgi Padomju savienības iekšēja lieta un Amerikas laikraksts „Washington News” pasteidzas paziņot: „Neviens nevar sagaidīt, ka Vašingtonai un Londonai šai jautājumā būtu jāvērsas pret Maskavu.”

— To tiešām neviens vairs negaida. Kas gaidīja, tos čeka noguldīja mūžīgā mierā Katinas mežā...

DIVI „BRĀĻĒNI” SASATIKUŠIES.

Nodevēju ķēniņš Viktors Emanuels jociģā kārtā sācis atkal izrādīt valdnieka tieksmes: viņš piešķīris Staļinam savas izbijušās ķeizarvalsts augstāko godazīmi — Annunciātu ordeni. Pēc šī ordeņa statūtiem līdz ar ordeņa piešķiršanu Staļins kļūst par „Itālijas ķēniņa brāļēnu”.

— Šis notikums katru jūtīgu cilvēku aizkustina līdz sirsnīgām prieka asarām: baidzot taču divi viens otra vērti radīņi, divi patiesi brāļēni sasatikušies!

KAS VAR PĀRDOT CARA LAIKA VIRSNIEKU?

Kāds padomju komisārs, kas lidojis uz Londonu, Madridē preses pārstāvjiem izteicies, ka boļševiku ofieļu komisijai Londonā uzdots meklēt pa visu Eiropu bijušos cara laika virsniekus. Ar solījumiem un draudiem tie jāpiespiež atgriezties padomijā. Veco virsnieku vervētāji jau darbojoties Turcijā, Portugālē un Zviedrijā. — Amerikas Savienoto valstu kongress iecēlis komisiju, kas izmeklēs augsti kvalificētu speciālistu iznomāšanu. Dažas firmas, iznomādamas savus lietpratējus citiem uzņēmumiem, nopelnījušas līdz 700.000 dolāriem.

— Ja jau vergu tirgus ar pašu ļaudīm dod tādu peļņu, kādēļ tad kautrēties un nepārdot Staļinam vecos cara virsniekus? Anglijā, Amerikā un kolonijās to droši vien būs vairāk nekā Turcijā, Portugālē un Zviedrijā.

LONDONA, KLAUSIES, — RUNĀ MASKAVA!

Pēc „Daily Sketch” ziņām padomijā nodibināta komisija, kas kārtos pēckara jautājumus Eiropā; par priekšsēdi iecēlts bijušais vēstnieks Londonā Maiskis un par viņa vietnieku bijušais vēstnieks Vašingtonā — Litvinovs. — 1. februārī atklāšot tiešu telefona satiksmi starp Maskavu un Londonu.

— Šis ziņas labi rīmējas: kas gan cits varētu labāk kārtot Eiropas lietas nekā žids Maiskis un Litvinovs? Un tā kā tie ir Maskavas židi, tad kā gan ērtāk viņi varētu diktēt savas pavēles Londonai, nekā pa tiešas satiksmes tālruni?

JAUNĀ ŠEHEREZADA.

Staļins licis izplatīt starp arābu tautām propagandas brošūru „Padomju savienība — muhamedāņu lielvalsts”.

— Vispirms Staļins iecēla muītiju, pēc tam muītjis kronēja Staļinu ar Kaganoviča pārlāru segu par iskama kalifu... Un tā bija 1902. nakts.

SAVĀDAIS DAIKTS.

„News Chronicle” ziņo no Vašingtonas, ka amerikāņu presē kāds vecāks senātors izteicies tā: „Es esmu te pieredzējis piecus prezidentus un kādu gabalu no sestā; piecus prezidentus un to daiktu, kas mums ir tagad.”

— Nabaga jekpi! Divpadsmit gadu viņiem bija jāizliek ar šo daiktu prezidenta vietā!..

Pie Leningradas

Uzturoties Volchovā pie latviešu legionāriem, es dzirdēju par šādu kādreizējo notikumu: 1917. gadā latviešu strēlniekus gribēja pārcelt no Tērbatas pāri Volchovai uz Archapčevu. Tie nobraukuši līdz Spaskoje Poļe pie toreizējā klostera, lai dotos 10 kilometru tālāk uz Teremetas sādžu, kur viņus bija nodomāts nodarbināt par strādniekiem, bet viņiem tur nepatika, un tie aizbrauca projām. Pēc 26 gadiem šai pašā vietā sastapās latviešu legionāri ar bolševikiem un izcīnīja „latviešu Alkazaru”. Vai tā nav liktenīga sagādīšanās?

Kā tuvākos latviešu legionāru kaimiņus es apmeklēju kādu vācu vienību netālu no Novgorodas. Komandieris mūs, žurnālistus, izvadīja pa ierakumiem gar Volchovas upi. Frontē bija klusums. Mēs varējām labi saredzēt bolševiku pozīcijas. Pēc kopīgām pusdienām mēs devāmies uz Novgorodu. Mani pārsteidza stipri sagrautā pilsēta. Pēdējo reizi es tur biju 1919. gada pavasarī, kad bēgu no bada Pēterpilī. Tagad es pilsētu gandrīz vairs nepazīnu un nevarēju tanī orientēties. Tikai Kremliš — vecie pilsētas mūri — palikuši neskarti, tāpat pieminekļi, katedrāle un blaku ēkas. No Kremļa torņa mēs apskatījām pilsētas apkārtni. Pēc tam iegājām vecā novgorodiešu sapulces zālē, kas atgādina Rīgas pilsētas ģildes pagrabu. Vairākas ēkas, t.

s. remteji, ir celti 1443. gadā. Vienā no tām Pēterļa Lielā laikā iekārtota universitāte. Mākslas ziņā ēkas ir interesantas, sevišķi izceļas aizrestotie logi ar izrototām līnijām.

No Novgorodas mēs devāmies tālāk uz Leningradas fronti. Lugā mums nācās uzkavēties dažas stundas, līdz kamēr pienāca vilciens no Pliskavas. Gaidot to, sarunājos ar dažiem krievu zemniekiem. Tie man stāstīja par apstākļiem bolševiku laikā un salīdzināja tos ar tagadējiem. Kāda krieviete paskaidroja, ka bolševiki esot savā rupjā agitācijā vāciešus apzīmējuši par nekultūrāliem mežoniem, kas nokot un spīdzinot ļaudis, nekur neesot tik labi un tik attīstīta kultūra kā Padomijā. Pēc Lugas evakuācijas iedzīvotāji, kas negribējuši iet līdz bolševikiem, bīdāties no vāciešiem, slēpušies mežos un tikai vēlāk, vāciešiem ienākot, pamazām atgriezušies savās mājās. Viņi atzina, ka vācieši daudz ko darījuši zemnieku labā. Viņi izjuta lielāku brīvību nekā čekistu režīma laikā. Daudz zemnieku man jautāja: „Sakiet, kas būs, vai vācieši atkāpsies? Ja bolševiki nāk, tad mums vairs nav dzīves, tad visam ir beigas.”

No Lugas mēs aizbraucām uz Gatčinu un Carskoje Selo, ko bolševiki pēc revolūcijas pārdēvējuši par Detskoje Selo un sakarā ar Puškina jubileju par Puškino. Mani interesēja redzēt atkal pēc ilgiem gadiem tās vecās vietas, kur savā jaunībā bieži esmu bijis. Bolševiki revolūcijas laikā bija izlaupījuši un izpostījuši ķeizara pils. Pēc vairākiem gadiem ziņoja, ka tās ir daudz maz atjaunotas. Tagad no ķeizara pils Carskoje Selo palikusi tikai fasāde. Turpretī Gatčinas pils uzturējusies lietojamā stāvoklī. Pilsētas no kara cietušas, sevišķi Carskoje Selo. Tagad vecās celtnes un skaistie ķeizara parki atgādina kādreizējo godību.

Mūsu tālākais ceļš veda uz Krasnoje Selo. Tur mūs sagaidīja kāds artileristu virsnieks, kuļa pavadībā mēs braucām virzienā uz Pēterhofu. Bija sevišķi gaiša, saulaina diena. Šķērsojot Dūderhofu, mēs nonācām pie kāda augsta kalna, no kuļa mūsu priekšā atklājās krāšņs skats uz Leningradu, agrāko Pēterburgu un apkārtni. Ar neapbruņotu aci varēja skaidri redzēt Izaika katedrāli, Admirālītātes smaili, Kompartijas ēku, fabrikas un citas celtnes. Tāpat Somijas līci un piekrasti.

Braucot tālāk, mēs iekļuvām apšaudīšanas joslā. Visu laiku, kamēr mēs tuvojāmies jūrmalai, skanēja stipra lielgabalu dunopa. Skatoties uz Leningradas pusi, ie-

raudzījām vairākās vietās paceļamies dūmus. Brauciens bija neomulīgs. Izkāpjot no auto jūrmalas tuvumā pie Leningradas priekšpilsētas Streļņas, mūsu tuvumā sprāga kāda granāta. Mēs atradāmies pie tā saucamā „latviešu grāvja”, kur kādreiz bija novietoti latviešu brīvprātīgie. Tā kā viņi bija izbūvējuši pozīcijas, tad tās nosauca pēc viņu vārda. Pozīciju izbūve noritēja smagi apšaudētos apstākļos, un tadēļ latvieši kļuva pazīstami kā drošsirdīgi kaņavīri.

Ceļā uz Pēterhofu redzēju veco Streļņas klosteri, ko bolševiki savā laikā bija izpostījuši. Tagad tas, bolševikiem apšaudot, galīgi sagrauts. Pozīciju karš novedis pie tā, ka bolševiki, apšaudot pilsētas un sādžas, tās sadragā vai nodedzina. Piebraucot pie Pēterhofas katedrāles, mūs izbiedēja stiprs grāvniens. Soļus 30—40 no mums pacēlās no zemes dūmu mākonis. Mēs patvērāmies katedrāles pagrabā. Izmantojot iso pārtraukumu apšaudīšanā, mēs uzkāpām katedrāles tornī, lai no turienes mestu skatu uz Kronštati, Somijas jūraslīci un piekrasti, bet tai pašā brīdī katedrāles torni ķēra divi trāpījumi. Pārējie šāvieni, kas vēl atskanēja, kamēr mēs uzturējāmies katedrāles tornī, pagāja garām. Tad mēs arī nokāpām no torņa, lai steigtos projām no šīs apšaudīšanas vietas.

Braucot atskanēja vēl vairāki sprādzieni. Dažās vietās uz šosejas redzēja granātu izrautās bedres. Mēs apstājāmies pie kāda artileristu bunkura. Tanī mūs sagaidīja vairāki virsnieki. Tur mēs stiprinājāmies pēc visiem neparastiem kara piedzīvojumiem un mīlojamies ar to, ko mums patsniedza. Pie mums bunkurā ieradās divīzijas komandieris. Iepazinies ar mums, žurnālistiem, viņš piedalījās mūsu kopējās sarunās. Viņš minēja par sevi, ka esot 1916. gadā bijis Kurzemē kā pulka komandieris un stāvējis pie Tīrelpurva. Šai karā viņš tikai vienu reizi bijis Rīgā. 1932. gadā Gustava Ādolda svētkos Zviedrijā viņš sastapies ar kādu no Rīgas deleģētu latviešu virsnieku, bet tā vārdu aizmirsis, citādi būtu to tagad licis sveicināt.

Saule jau rietēja, kad mēs atstājām bunkuru. Ceļš atpakaļ gāja caur Carskoje Selo Gatčinas virzienā. Apšaudīšanās vēl nemitējās, kamēr mēs netikām ārā no frontes joslas. Vēl Krasnoje Selo pa labi un kreisi krita granātas un dega pussagrautas ēkas.

Šai dienā dabūju īsti izbaudīt, kas ir karš. Tomēr tā vēl bija samērā mierīga diena, kā mums mūsu pavadoni paskaidroja. Var iedomāties, kā iet frontē, kad sākas kaujas un trako viesuļugunis.

Nobeidzot šo referējumu par frontes braucienu, gribu uzsvērt, ka guvu vispārēju iespaidu, ka frontē kaņavīri nenogurstoši veic savu lielo pienākumu pret tēvzemi un paliek nesatricināmā ticībā uzvarai.

Dr. V. Sanders.

Pēterhofas katedrāle, ko pastāvīgi apšauda, ir palikusi nenopostīta. No torņa var redzēt Kronštati, Somijas piekrasti un Leningradu.

Sagūstītie tramvaji Leningradas priekšpilsētā netālu no pirmajām kaujas līnijām un t. s. „Latviešu grāvja”.

Ģenerālis Motors

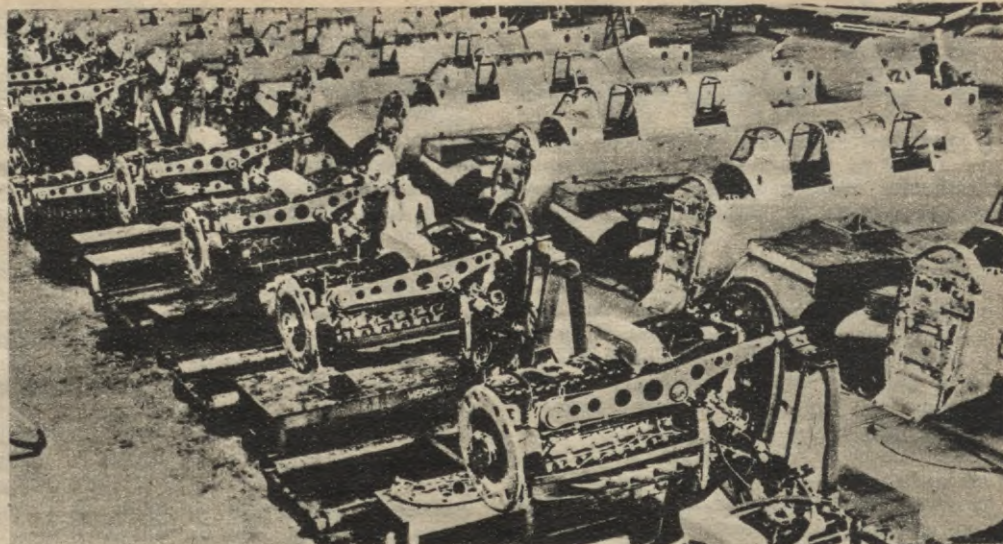
Noputējis un apkvēpis melns kā velns armijas auto vadītājs pie stūres.

Meži, lauki, ielejas un iepakas bruņotu cilvēku pilnas. Mirdz ieroči, pland karogi. Attālākā pakalnā zem kupla ozola stāv karavadoņi un tālskati vēro ainavu. Viņa priekšā uz saliekama gaida izklāta karte. Ap to bariņš gudru štāba pulkvežu un veiklu adjutantū. Uz ātriem zirgiem atjopo ziņnieši, nodod ziņojumus, saņem pavēles un atkal aizauļo. Ir taču karš! Pēkšņi karavadoņiem liekas, ka īstais brīdis klāt. Viņš pamāj ar roku, varbūt arī saka: „Nu, tad Dieva vārdā sāksim, lai nenokavē pusdienas!” Iedziedas signāļtaures, sāk rībēt bungas, cilvēku masas sakustas. Strēlnieki iet uz priekšu un šauj. Drīz ienaidnieks ir jau tik tuvu, ka sākas durkļu cīņa. No abiem flangiem kaujas mutulī iedrāžas jātnieki... Un tiešām, ap pusdienas laiku kauja uzvarēta vai zaudēta...

Tā kādreiz karaļa. Ne visai senā pagātnē: vēl pirmā pasaules kara sākumā, kad notika kustīgās cīņas un armijas vēl nebija ierakusās pozīcijās.

Bet tagad — pēc 30 gadiem?

Klajums — nākamais kaujas lauks kā izmiris. Cilvēku neredz, tikai vārnas ap sirno ozolu pakalnā pēkšņi kļūst nemierīgas. Un, ja tur stāvētu cilvēks, arī viņu pārņemtu nemiers. Dzirdama divaina, tāla dunēšana, ritmiska metalla zvadzēšana. Un lūk: pēkšņi no iepakas izšaujas ātra, plankumaina automašīna, kas nemaz pēc tādās neizskatās, bez ceļa — pāri grāvjiem un bedrēm tā traucas pakalnā. Tās priekšā paceļas dūmu un smilšu mutulis, atlido sprādziena troksnis: mašīnu apšauda neredzams lielgabals. Tā ir izlūku mašīna. Tā pagriežas un pazūd aiz cita pakalna, bet savādā dunoņa un zvazdņa kļūst arvien stiprāka. Tur — no meža stūra lien ārā baismīgi tērauda nezvēri: tanki, pašbraucēji trie-

cienlielgabali. Un arī otrā pusē — pirmajiem pretim traucas bruņu mašīnas. Cilvēku neredz. Dārd un duņ, šķīst ugunis, un jūk zeme, un pēkšņi no zilajām debesīm kaukdami triecas lejā citi nezvēri — pikējošie bumbvedēji, stukasi. Aviācija iejaucas zemes cīņā. Elle ir vaļā! Aiz tērauda bruņu platēm paslēpušies, nedaudzi cilvēki vada kaujā mašīnas, kas darbojas ar lielu kaujas grupu ugunsspēku. Kaujas laukos neskan vairs dzidrie taņu signāli, bet dārd un duņ varenie motori. Ir taču modernais karš, un to pirmām kārtām izcīnā ģenerālis Motors! Tikai tad, kad tas ienaidnieka pusē izlauzis ceļu, nāk kājnieki. Patiesībā arī viņi nenāk, bet līdz pat pēdējai vietai, kur jāsākas viņu triecienam, brauc spēkratos, jo arī kājnieki pa lielāki daļai ir motorizēti.

Šajos kara gados ir daudzdzināmi dažādi „ģenerāļi”: Laiks, Sals, Bads un citi, bet pārākais tomēr ir ģenerālis Motors. Tas kaļo uz zemes, gaisā un jūrās; ziemeļpola sniega laukos, austrumu purvos un stepēs, tukšnešu svelmainajos smilšu klajumos. No vienkārša motocikla līdz pat amfībijas tankam, kas skrīn pa zemi un peld ūdenī, no triecienlaivas līdz zemūdenei, no mazā, lēnā S „stārķa” („Storch”) līdz tālidojumu bumbvedim un gaisa transporta „Gigantam”, neskaitāmas kara mašīnas, kurām pat nezinām laba latviska vārda, kustīgas, varenas un baismīgi kaujas spējīgas padara motors. Daudzajos kaujas laukos iesaistītās mašīnas un ierīces patērē neskaitāmus miljonus zirgu spēku, bet ja motori pēkšņi apstātos, tad arī visi pasaules zirgi kopā ar seno karu kaujas ziloniem tur nekā liela neizdarītu. Dažos gadu desmitos motors pārveidojis kā miera dzīvi, tā arī karus, un tagad var pastāvēt tikai tā tauta un valsts, kas neļaujas, ka citas to pārspēj tehnikas ziņā. Pazīdami Eiropas inženieru spējas un kaut aptuveni nojauzdami tās fabriku ražošanas kāpinājumu, varam droši pajauties, ka arī ģenerālis Motors kaļo mūsu, nevis bolševiku un plūtokrātu pusē. Bolševiki gan badināja un verdzināja apspiestās tautas jau divus gadu desmitus priekš šī kara, lai saražotu labi daudz motoru, Ruzveltis savā Baltajā namā pie kamina gan lielās uzbūvēt 60.000 lidmašīnu vienā gadā un 120.000 otrā, bet ne viņa fantazijas motori, ne arī bolševiku reālie tanki nepaliek bez pienācīgas atbildes. Un ja bolševikiem ir labs tanks T 34 un milzenis T 52, un amerikāņiem „ģenerālis Šermans”, tad vācu inženieri un bruņošanās fabrikas liek ripot no slidošās lentes „Tīģeriem”, kas tālu pārspēj ienaidnieka bruņu mašīnas un neapstrīdami ir

Skats kādā vācu lidmašīnu fabrikas montāžas hallē, kur ķermeņiem piebūvē varenos motorus.

pasaules modernākie un labākie tanki. Eiropas radošais gars nesauz un strādnieku rokas nepagurst šai kaļā, ko vienādi izcīnā fronte un aizmugure.

Kara mašīnu ražošana Vācijā jau pirmā pasaules kara beigās notika seriju veidā, bet ir liela starpība starp, teiksim, 1918. un 1944. gadu. Piemēra dēļ ņemsim kādu Junkersa fabriku, kur arī toreiz būvēja lidmašīnas un tagad ražo labākos pikējošos bumbvedējus „Stukas”. Toreiz milzīgā hallē gaļās rindās bija novietoti sastatņi, uz kuriem montēja lidmašīnas. Sastatņi palika uz vietas, bet montiešu kolonnas ar saviem darba rīkiem un piederumiem citu pēc cita apstaigāja sastatņus ar topošām lidmašīnām. Tagad turpretim meistari un strādnieki paliek savās vietās, bet sastatņi ar būvējamām mašīnām pēc noteiktas taks pabīdās uz priekšu. Daudzās lidmašīnu daļas pagatavo dažādās fabrikās, un montētavā tās sanāk kopā un saliekot sakļaujas kā saliedētas, jo tas ir slavenais vācu precizitātes darbs. Motorus pagatavo cita fabrika. Milzīgās hallēs atkal rindās kā kareivji ierindā rēgojas atlīti un apstrādājamie motoru ķermeņi. Apbrīnojami automāti pēc viegla rokas pieskāriena veic sarežģītu darbu, piem., kāda urbjamā mašīna vienā darba paņēmienā izurbj līdz 136 caurumiem. Slidošā lente, uz kuras būvē motorus, bīdās uz priekšu 30 taktīs, un tad jau sākumā neizskatīgais čuguna ķermenis ir saņēmis visas vajadzīgās sīkdaļas un kļuvis par lidmašīnas motoru. Tas nav lielāks par rakstāmgaldū, bet tajā slēpjas ātrvīciena lokomotīves jauda! Amerika nesen ziņoja par Forda nodomu uzsākt lidmašīnu motoru ražošanu un savu fabriku tā iekārtot, ka ik stundā būtu gatavs viens motors. Amerika mīl rekordus, un amerikāņiem droši vien liekas, ka arī tas būs jauns rekords, bet šai ziņā gan Eiropa tos jau pārspējusi, jo Junkersa fabrikā motoru pagatavo ātrāk nekā stundā! Tur top tūkstošiem motoru, bet tas ir tikai viens locekļītis milzīgajā vācu lidmašīnu rūpniecībā. Lielāko lidmašīnu un motoru daļu novieto noliktavās rezervē, un tikai mazākā daļa aiziet tieši no fabrikām uz fronti, lai aizpildītu kaujās izsistos robus. Interesanta ir jaunās lidmašīnas iznākšana no fabrikas. Kad slidošās lentes kustību takti pienācis brīdis to pabīdīt uz priekšu, fabrikas hallē atskan trīs fanfaru signāli; strādnieki nokāpj no savām kāpnēm un pabīda tās nost, lai atbrīvotu ceļu, tad iekvēlojas

gaismas signāls, un marša mūzikas pavādi-
jumā pirmā lidmašīna izripo uz betona lau-
kumiņa halles priekšā, otrā aizbīdās pir-
mās vietā, un tāpat visas nākamās tiek pa-
solim uz priekšu. Halles durvis atkal aiz-
veras, aiz tām turpinās darbs, bet jauno
lidmašīnu ņem savā pārziņā izmēģināšanas
lidotāji un mehaniķi. Piebrauc tankmaši-
na, iepilda degvielas, eļļas un ūdeni, un
pēc brīža motors pirmo reizi sāk savu do-
bo dziesmu, un lidmašīna paceļas pirmajā
lidojumā.

Runājot par motoriem, katrā ziņā jāpiemin
Rūdolfs Dizelis (Diesel), kas 1893.—1897. g.
Augsburgas Nirnbergas mašīnu fabrikā
Augsburgā izgudroja dizelmotoru. Kā
motors vispār atšķiras no tvaika mašīnas,
tāpat dizelis atšķiras no parastā motora,
daudz pilnīgāk izmantodams degvielu
un radīdams lielāku jaudu. Dizelmotors tagad
ir zemūdenes vienmērīgi pukstošā sirds,
kas to trauc pa okeanu viļņiem un dzel-
mēm kā bīstamāko kaujas ieroci visās jū-
rās. Vācijai ar Versajas diktātu bija aiz-
liegts būvēt lielus kaujas kuģus, un šī ka-
ra sākumā Anglija ar saviem milzīgajiem
bruņū un kaujas kuģiem jutās nesatricinā-
mi varena jūrās, bet, lūk, vācu zemūde-
nes to padarīja mazu un bailīgu; tik bai-
līgu, ka Anglija savus varenos kaujas ku-
ģus bija spiesta slēpt labi nosargātās os-
tās. Bet arī tur vācu zemūdenes iekļuva
un parādīja savu spēku. Jaunākais zem-
ūdeņu sasniegums bija 21 angļu iznīcinā-
tāja nogremdēšana desmit dienu laikā pag-
gada decembrī. Tālāk dizelmotori plaši
lietā likti elektrības uzņēmumos, smagajās
automašīnās, ceļamkrānos, vilcējmašīnās,
lokomotīvēs, tirdzniecības un kara flotes
kuģos un pat lidmašīnās.

Drosmīgu un izveicīgu cilvēku vadīti,
motori izkaņo šo karu. Motora izplatība
kaujas laukos spiedusi pārveidoties pašiem
kaņavīriem. Motors ir visspēcīgākais, bet
arī visgodkārīgākais sabiedrotais. Tas
prasa pastāvīgas rūpes un uzmanīgu kop-
šanu. Tā kaņavīrs pārvērties par mecha-
niķi, kas prot rīkoties ar sarežģīto mašīnu.
Vajadzības gadījumā turpat kaujas laukā
un ienaidnieka ugunīs, tāpat gaisā vai uz
jūras, jāz dara steidzami remontu un jā-
pārmaina bojātās daļas. Ja nakti uzbrukū-
ma laikā tanka motors niķojas, rīta krēslā
to jau nomontē un ieliek jaunu. Tikpat

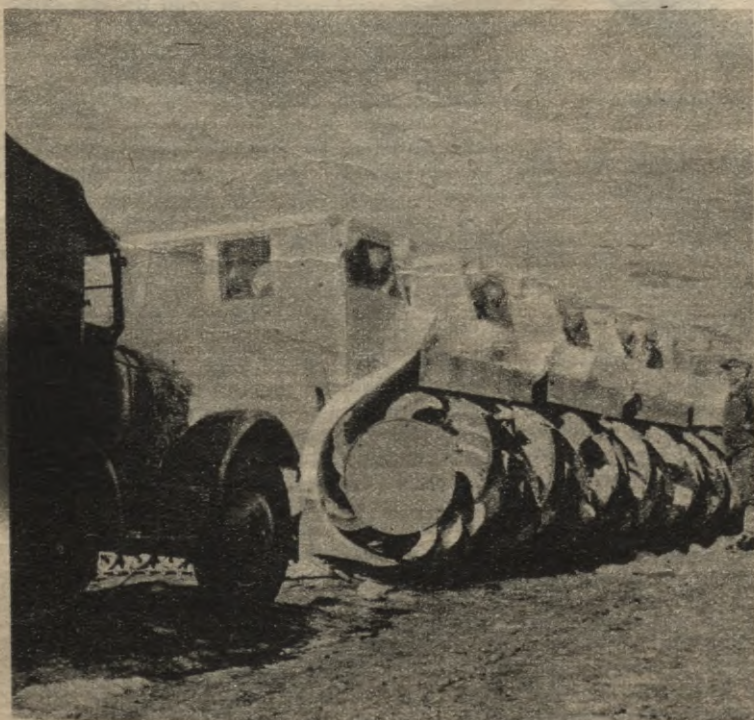
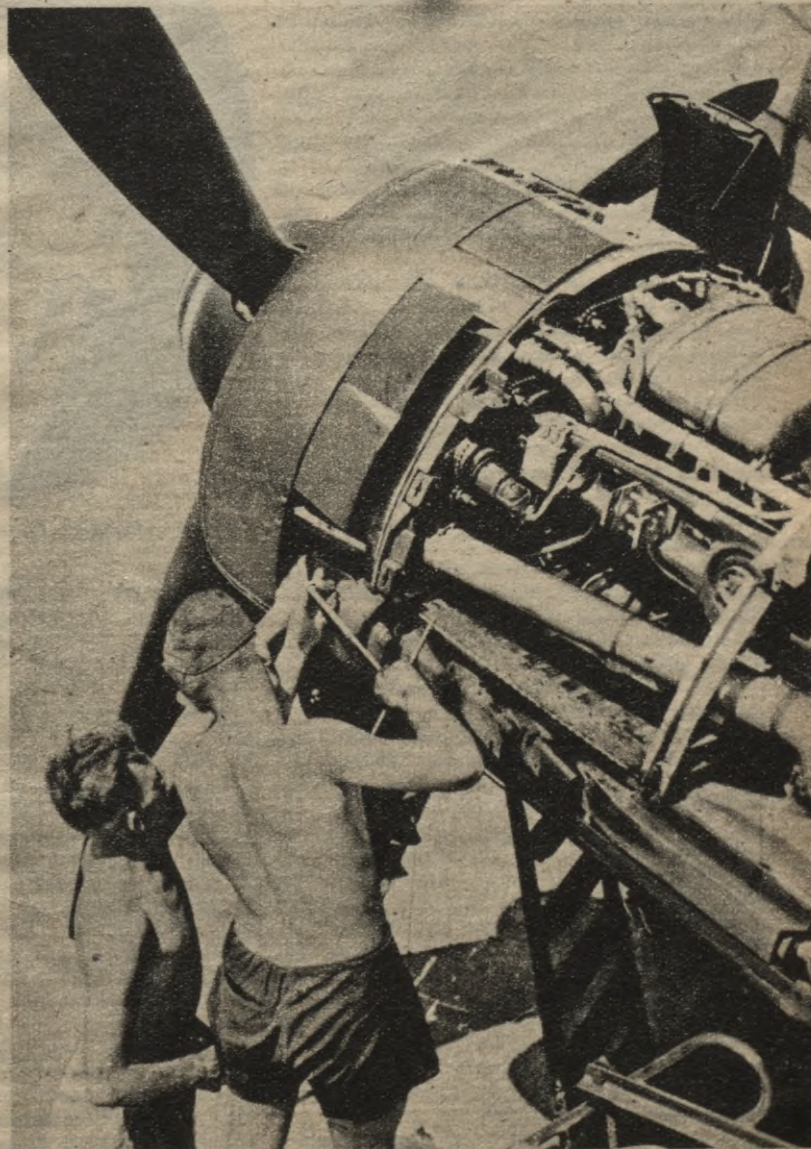
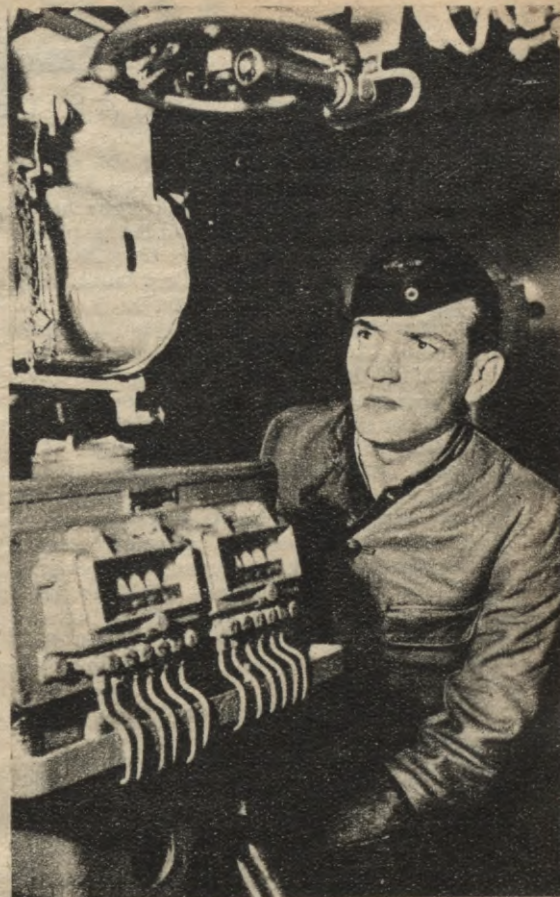
vienkārša lieta ir lidmašīnas motoru mai-
ņa kaut kur austrumu frontes lidlaukā.
Nevajag aizmirst, ka jau pirmā pasaules
karā Vācija būvēja 4, 5 un 6 motoru
lidmašīnas, piem., „Staaken” R VI gaisa mil-
zenis ar motoriem, ko laida darbā austru-
mu frontē, bija gandrīz divtik liels kā iz-
daudzinātā krievu Sikorska lidmašīna.
1917.—18. g. „Siemens-Schukerta” darbnīcās
pagatavoja vēl lielākas 6 motoru lidmaši-
nas, kuŗu plāksņu platums bija 48 m! Mo-
toru būvētāju slavu pauz arī „vecā, labā
Ju kundze” — Junkersa transportlidmašīna
Ju 52, kas „kaņā dienestā” nosaukta par
Bertu Doru. Tā pārvadā kaņā materiālus,
degvielas tankiem un spēkratīem, ievaino-
tos, gaisa desantus un izplētnu lēcējus kā
ziemeļos, tā dienvidos. Nemainot motorus,
tā vienlīdz labi darbojusies 50 gr. salā un
50 gr. svelmē, ziemēpola ledus laukos un
tuksnešu smiltīs! Un ja ceļā ienaidnieks
sašāvis vienu motoru, tad tomēr tā veic
savu uzdevumu un aizlido atpakaļ, tikai
lidmašīnas grāmatā var izlasīt atzīmi: „Star-
tēts ar 2 motoriem”. Šai kaņā bijuši dau-
dzi gadījumi, kad savā bazē atgriežas lid-
mašīna, kas jau drīzāk līdzinās lūznu kau-
dzei, tā to apstrādājis ienaidnieks, piem.,
kāda Heinkela He 111 lidmašīna kaujā ar
angļu iznīcinātājiem bija guvusi 700 trāpi-
jumus un tomēr atgriezās dzimtenē. Vācu
kaņavīri var paļauties uz ģenerāli Motoru,
— tas kaņā viņu pusē! K. K.

*Dizelmotora ieslēgšana kādā vācu tankzem-
ūdenē, kas piegādā municiju un degvielas
kaujas zemūdenēm.*

*Motoram nepiecieša-
ma laba kopšana. Tū-
liņ pēc atgriešanās
bazē lidlauka perso-
nāls rūpīgi pārbauda
lidmašīnas motoru.*

*Šeit motori veic sva-
rīgu dienestu austru-
mu un ziemeļu fron-
tē: ar jaunkonstruēto
sniega frēzi uztur
braukšanas kārtībā
pieputinātos ceļus.*

*Uzn.: „Scherl” — 2,
„Weltbild” — 2, „At-
lantic” — 1.*

VIELA NEPAZŪD

KĪMIJAS TĒVA LAVUAZJĒ 150 GADU ATCEREI

Vielā nepazūd, arī sadegot ne. Šī dabas zinātņu atziņa, ko noskaidrojusi ķīmija, tagad ir tik elementāra, ka tā vairs nerada šaubas nevienam pamatskolas skolniekam. Ne tā tas bija priekš 150—200 gadiem, kad par šo jautājumu vēl lauza šķēpus pasaules slavenākie zinātnieki, kad ķīmija vēl nebija nomainījusi alkīmiju. Meklējot ceļus, kā iegūt zeltu, pārvēršot vielu, alkīmiķi dabiski sevišķu uzmanību pievērsa degšanas un oksidēšanas procesiem.

Degšanas procesu toreiz parocīgi izskaidroja, dibinoties uz flogistona teoriju. Tās galvenais nodibinātājs un izgudrotājs ir G. Štāls (1660.—1734. g.). Pēc flogistona teorijas siltums bija domāts kā substance — šķidrums. Šo hipotētisko substanci sauca par flogistonu jeb kalorikumu. Ķermenis ir „silt”, ja tanī ir flogistons. Tas no ķermeņa var aizplūst, aiziet, pārejot uz citiem ķermeņiem. Tam nav ne svara, t. i. nav masas, ne arī kādu citu pazīstamu vielas īpašību.

Pēc alkīmiķu uzskatiem flogistons ir visu degošo vielu neatņemama sastāvdaļa. Organiskās vielās, kas viegli un pilnīgi sadeg, flogistons ir lielākā daudzumā. Metalli pēc flogistona teorijas sastāv no metālu oksīdiem — kaļķiem, kā toreiz teica — un flogistona. Kad metālu karsē, flogistons izdeg, un paliek pāri oksīds. Ja to karsē ar vielām, kas bagātas ar flogistonu, piem., ogļēm, oksīdi uzņem flogistonu un pārvēršas atkal par metāliem. Patiesībā degšanas un reducēšanas procesi norisinās tieši otrādi, nekā to izskaidroja flogistona teorija. Kad eksperimentāli bija pierādīts, ka metāli sadegot neklūst vis vieglāki, bet smagāki, alkīmiķi mēģināja to izskaidrot tā, ka flogistonam ir negatīvs svārs, un, ja tas aizplūst no kādas vielas, tad tā kļūst smagāka. Asprātīgi, kaut arī maldīgi!

Gods, kam gods pienākas, alkīmiķiem tomēr bija lieli nopelni ķīmijas izveidošanā. Tas pats hipotētiskais flogistons deva vienu, toreiz uz patiesiem novērojumiem dibinātu teoriju, kas aptvēra daudzas atsevišķas ķīmijas parādības. Tāpēc tā arī turējās līdz pat astoņpadsmitā gadu simteņa pēdējam ceturksnim. Vācijā, kur zinātnieki aizvien, bet ķīmijā jo sevišķi, bijuši rosīgi, pat deviņpadsmitā gadu simteņa sākumā atradās ķīmijā, kas turējās pie flogistona teorijas. Tā arī ir pirmā īstā ķīmijas teorija, kas izteikta un labvēlīgi ietekmējusi ķīmijas pētījumu metožu attīstību un uzlabošanu.

Degšanas būtības pareiza izskaidrošana darīja galu arī flogistona teorijai. Tas ir ievērojamā franču ķīmiķa Antuana Lorana Lavuazjē nopelns.

Zinātne un tehnika aizvien, ejot roku rokā, tieši kara laikā izdara cilvēcei vislielākos pakalpojumus, nākot ar jauniem atklājumiem un izgudrojumiem. Tā tas arvien jau bijis kopš gadu simtiem, kad zinātne un tehnika bija vēl bērna autos. Vēl jo vairāk tas tā ir tagad, kad zinātne un tehnika diendienā nāk klajā ar jauniem izgudrojumiem, kas arvien augstāk un plašāk paceļ dabas noslēpumu plīvuru un palīdz garam pakļaut materijas spēku apcirkņus. Tas ir arī dabiski, jo tieši kara apstākļi prasa no cilvēka visvairāk ir fiziskā, ir garīgā ziņā. Tieši tad nepieciešama nevien vislielākā drošme, izveicība, neatlaidība, izturība, bet arī attapība, izdoma un ražens gara lidojums.

Lavuazjē, kas ar saviem novērojumiem un eksperimentiem lika pamatus tagadējai

— modernai ķīmijai, dzīvoja un darbojās (1743.—1794. g.) laikmetā, kad Eiropā plosījās visniknākās kara vētras.

Lavuazjē dzimis 1743. gada 16. augustā Parīzē. Pagājušā gadā tātad pagāja 200 gadu kopš viņa dzimšanas. Bet šogad pāiet 150 gadu kopš viņa nāves dienas. Lavuazjē nāk no vecas franču aristokrātu cilts. Viņa tēvs bija pazīstams Parīzes advokāts un, kā tas toreiz bija modē — vēlējās, lai arī viņa dēls Antuans Lorans sagatavotos advokātūrai. Dēlu tomēr vilināja vairāk dabas zinātnieka darbības lauks, tāpēc drīz vien viņš pilnīgi pievērsās dabas zinātnēm, iegūstot diezgan ievērojamas zināšanas nevien fizikā, bet arī matemātikā.

1764. gadā, t. i. vienu gadu pēc septiņu gadu kara, kad Lavuazjē bija tikai 21 gadu vecs, viņš vērsa uz sevi uzmanību ar darbu, ko iesniedza franču akadēmijai kā atbildi uz tās uzaicinājumu izstrādāt metodi Parīzes ielu apgaismošanai. Nepilnus 25 gadus vecu viņu ievēlēja par Zinātņu akadēmijas locekli. Drīz pēc tam Lavuazjē iestājās finanču sabiedrībā, kam valsts bija

Antuans Lorans Lavuazjē.

nodevusi netiešo nodokļu ievākšanu. Šās sabiedrības administrācijā Lavuazjē vairākus gadus darbojās par tabakas nodokļa gālvēno iekasētāju. Šī vieta deva viņam neatkarību zinātniskā darbā un līdzekļus lieliskas laboratorijas ierīkošanai, bet vēlāk — lielās finanču revolūcijas laikā — tā izrādījās viņam arī liktenīga.

Pasaules slavu Lavuazjē guva, izskaidrodams degšanu kā vielu apvienošanu ar gaisa skābekli. Cik viela ir pievienojusi skābekļa, tieši tikpat daudz gaisa tās zaudējis. To Lavuazjē pierādīja ar svēršanu, tā pārvērdams ķīmiju no kvalitatīvas zinātnes par kvantitatīvu. Reizē ar to ir uzsvērts vienas nezūdamības princips. Šie ieguvumi ir likti tagadējās ķīmijas pamatos, un Lavuazjē uzskatāms par tās nodibinātāju. Lavuazjē deva arī noteiktu elementu definējumu, ievēdot kvantitatīvas pazīmes, proti, elements ir tāda viela, kas visos ķīmiskos procesos dod produktus, kuŗu svārs ir lielāks nekā pati šī viela. Lavuazjē noskaidroja nevien, kādi elementi atrodas organiskos savienojumos, bet pirmais rādīja ceļu,

pa ko ejot, vēlāk varēja noteikt organisku savienojumu kvantitatīvo sastāvu.

Lavuazjē bija reizē eksperimentātors un novērotājs. Viņš devis arī ķīmisko savienojumu nosaukumus, noteicis radikāla jēdzienu, noskaidrojis arī alkohola rūgšanas procesu, mēģinājis aplēst rūgšanas procesu kvantitatīvo pusi. Savus atzinumus viņš izteica tik skaidri un plaši, ka tanis līdz šai dienai gandrīz nekas nav grozīts vai labots.

Ākli papildinot savu zinātnisko bagāžu, Lavuazjē bija ražīgs arī citās zinātņu nozarēs. Tā viņa spalvai pieder arī vairāki darbi par fizioloģiju un minerāloģiju.

Lavuazjē bija arī pirmais, kas visas ķīmiskās pārvērtības ļoti precīzi izteica līdzinājumos. Viņa pretflogistoniskā mācība sākumā piedzīvoja daudz kritizējumu. Drīz vien tomēr tai pievērsās tādi tā laika ievērojami zinātnieki kā Laplase, Bertolē, Morvo, Kirvans, Furkruā u. c., īpaši francūži. Ar viņiem piemītošu sajūsmu šie franču zinātnieki mēģināja uzspiest Lavuazjē teorijai franču nacionālo marķu, nosaucot to par „franču ķīmiju”. Lavuazjē bija pret to. Viņš pats enerģiski uzstājās atklātībā pret tādu savtīga šovinisma domu gājienu.

Pazīstamais vācu zinātnieks akadēmiķis Kops šādiem vārdiem raksturo Lavuazjē zinātniskos nopelnus un viņa nozīmi visā ķīmijas attīstībā: „Neviens ķīmiķis nav tik lielā mērā pavairojis viņam pieejamo zināšanu summu kā Lavuazjē; neviens nav priekšgājēju sagatavoto zinātni tik uzlabotu un bagātu nodevis tālāk saviem pēcnācējiem kā Lavuazjē; un neviena jaunāku ķīmiķa uzskati nav tik ilgi neapstrīdami valdījuši zinātnē kā Lavuazjē atziņas, kas lielāko tiesu vēl tagad pieņemamas.”

Lavuazjē ietekme modernās ķīmijas attīstībā ir ārkārtīgi liela. Kolīdz viņa darbi kļuva zināmi atklātībai, tos tūlīt pārtulkoja vairākās valodās. Lavuazjē savu „Ķīmijas pamatmācību” sarakstīja 1789. gadā, un 1792. gadā tā bija jau pārtulkota vācu valodā, piedzīvojot savu otro izdevumu Vācijā 1803. gadā. Visās valstīs sākās pētījumi pēc Lavuazjē pamatlikumiem. Radās periodiski zinātniski izdevumi un dibinājās zinātņu biedrības.

Savas zinātnieka gaitas Lavuazjē visu laiku veica līdztekus ar citiem pienākumiem — valsts dienestā. 1776. gadā viņš vadīja Francijas salpētra un pulvera fabrikas, bet 1788. gadā darbojās kā diskonta kases galvenais administrators. 1790. gadā mēs viņu redzam kā svaru un mēru regulēšanas komisijas locekli, 1791. gadā — kā nacionālo dārgumu komisāru.

Lavuazjē diemžēl nepiedzīvoja franču revolūcijas šausmu režīma izbeigšanos. Lai gan viņam bija lieli nopelni zinātnē un tas bija nodibinājis daudzus sabiedriskus iekārtojumus, 1794. gadā viņu pēc franču revolūcijas šausmu terora ciltstēva Robespjēra ierosinājuma apsūdzēja un tiesāja revolucionārais tribunāls par nodokļu izspiešanu un bez tam arī vēl par to, ka agrākos gados, darbdarbiešiem tabakas monopola, viņš it kā piejaucis tabakai ūdeni un kaitīgas vielas. Kāda viņa drauga aizstāvja runai revolucionārā tribunālā sekoja tiesas priekšsēža tiem laikiem raksturīga atbilde: „Mums vairs nevajag zinātnieku.” Un viņš aizgāja to pašu ceļu kā desmitiem tūkstošu citu Francijas labāko dēlu un patriotu ar Francijas karali Ludviku XVI priekšgalā. 1794. gada 8. maijā Lavuazjē galva krita zem gilotīnas.

BUMBAS KRĪT!

1911. gads. Eiropā, kā parasts, daudz runā par mieru, politiķi un diplomāti kabinetos, rautos un konferencēs „līdzsvaro” pasaules politiku, un kaut kur Afrikā, Tripolitānijā, plosās karš. Laikrakstu speciālkorespondenti sūta garus ziņojumus par turku un italiešu cīņām svelmainajā tuksnēsī, par ieņemtām un atstātām oazēm. Militārās misijas rūpīgi vēro kara operācijas. Speciālistus šis karš visai interesē, jo te pirmo reizi tiek lietoti daži jauni, vēl kaujas laukos neizmēģināti līdzekļi un paņēmieni.

Apžilbinošajā dienvidu saulē tuksneša smiltis šķiet balti nokaitušas, un nelielā oaze apvāršna malā virmo līdzī sakarsušajam gaisam. Starp smilšu pauguriem un melnajām klintīm kustas balti tērpti jātnieki; šur un tur pauguru galotnēs stāv nekustīgi stāvi, vērīgi raudzīdamies tuksnēsī. Oazē novietojusies turku karaspēka nometne, ko modri apsarga arābu jātnieku patruļas un regulārā karaspēka sardzes. Pretinieks nav nekur redzams.

Tad pēkšņi atskan tāla dūksana, kas aizvien pieņemas stiprumā. No neskaidrā apvāršna pret koši zilajām debesīm iznirst lidmašīna un ātri tuvojas oazei. Nometnē trauksme. Arābu jātnieki satraukti auļo šurpu turpu, žestikulē, kliež. Ar savām vecmodīgajām šautenēm tie mēģina notriekt lidmašīnu. Bet lidmašīna jau riņķo virs oazes. Tikko samanāmi divi nelieli priekšmeti atdalās no lidmašīnas. Atskan sprādzieni, jūk smiltis, no gaisa līdzī tuksneša oļiem birst nošķelto palmu zaru vēdekļi, smiltis sakrūp daži kaļavīri, un lidmašīna aizlido.

Kara korespondenti ziņo: „Neredzētu un īpatnēju ainu sniedz „gaisa kavalerijas” uzlidojumi. Kā jau bija sagaidāms, lidmašīnas karā gūst milzīgu un svarīgu nozīmi. Tās izrādās ļoti noderīgas uzbrukumos pretinieka nometnēm, lai nometu tur spridzekļu lādiņus. Cilvēks kā putns lido šautenī un lielgabalu šāviņiem nesasniedzamos augstumos un mierīgi sūta lejup nāvētājas

granātas. Romantiskās fantazijas par gaisa karu ir kļuvušas par īstenību.”

„Muzīgie panakumi” bija divas dažu desmitu centimetru platas gaisa granātu izrautas bedrites, apjukušais arābu pūlis un daži ievainoti vai nosīsti kareivji.

Lai nu kā, bet gaisa karš ar to kļuva par īstenību.

Pirmajā pasaules karā gaisa bumbas jau izrādījās par diezgan iespaidīgu cīņas ieroci. Kaut arī vēl 1915. gadā aeroplānu galvenais uzdevums bija izlūku dienests, tie tomēr arvien biežāk savos lidojumos ņēma līdzī arī dažas bumbas. Aiz lidmašīnu nepilnīgās konstrukcijas šīs bumbas bija nelielas, visaugstākais līdz 20 kg svarā. „Lidmašīnas būtu vēl briesmīgāks spēks,” — sūdzējās kāds tā laika aviācijas lietpratējs — „ja vien tās nebūtu tik vieglas, bet ieroči un bumbas tik smagas.”

Tagadējam karā sākoties, gaisa bumbas jau bija izveidojušās vairākos speciāltipos, kas katras domātas savām vajadzībām. Lieluma un svara ziņā gaisa bumbas ir visai dažādas — no 0,5 līdz 2000 kg smagas, no 10 cm līdz 4,5 m augstas un 5—60 cm diametrā.

Kaujās jo bieži lieto sprāgstošās šķēpeļu un bruņusitēju gaisa bumbas. Pirmās, kas domātas pretinieka dzīvo spēku iznīcināšanai, parasti sver 10—25 kg un sprāgstot dod daudz šķēpeļu. Otrās, kuŗu apvalks ir no cieta tērauda, ar masīvu galviņu, lieto nocietinājumu, dzelzs betona celtnu u. c. pret parastajām gaisa bumbām izturīgu mērķu caursišanai un saārdīšanai. Bruņusitēju bumbas, trāpot tēraudā vai betona mērķī, — vai nu sprāgst tūdaļ vai arī, ja tās apgādātas ar īpašu aizdedzināšanas ierīci, — vēl pirms saskaršanās ar zemi. Bet lieto arī gaisa bumbas, kas var sprāgt kādu laiku pēc nokrišanas — pēc dažām minūtēm, stundām un pat dienām.

Visiedarbigākās ir t. s. mīnu bumbas, kuŗu svars svārstās starp 25—1000 kg un vairāk. Šo bumbu ārdītāja darbība pamatojas uz gāzu attīstīto enerģiju. No bumbas sprādziena attīstījušās gāzes, kuŗu temperatūra sasniedz apm. 2000 gradu, cenšas ieņemt 15.000 reiz lielāku platību nekā bumbas spridzekļu vielas sprādziena brīdī. Spiediens uz blakus esošo priekšmetu, piemēram, namu vai nocietinājumu virsu, ir vairāk tūkstoš kilogramu uz 1 kvadrātcentimetru. Izplatoties ar 8000 metru ātrumu sekundē, šis spiediens noslauka visu, kas ir tā ceļā. Bet jau 50 m uz katru pusi no sprādziena vietas spiediens ievērojami atslābst, kļūdamas ap 3 kg uz 1 kv. cm. Tomēr arī tad tas vēl spēj sagraut namu ķieģeļu sienas, gan nebūdamas valts bīstams betonētām celtnēm, jo tās visumā spēj izturēt līdz 300 kg lielu spiedienu uz 1 kv. cm. Jo tālāk no sprādziena vietas, jo mazāks kļūst gaisa spiediens, un 200—300 metru attālumā no tā cieš tikai nama stīķi un vieglāk darināti jumti.

Kuģiem jūrā uzbrūkot, lieto t. s. gaisa torpēdas, kas pēc izskata atgādina parastās torpēdas. Nakts lidojumos jo bieži nākas lietot t. s. gaisma bumbas, kas, piekarinātas nelieliem izpletņiem, gaisā aizdedzas, deg apmēram 4 minūtes ilgi, izstarodamas 1—2 miljonu sveču gaismu. Gais-

mas bumbas domātas zināmu mērķu atrašanai un fotografēšanai nakts tumsā, īpat signālīzācijai.

Angļu un amerikāņu gaisa pirāti, uzbrūkot mierīgiem iedzīvotājiem, bez mīnu bumbām bieži lieto ap 1,7 kg smagās aizdedzināšanas bumbas, kas, no trieciena aizdegdamās, sāk kust un, plūzdamas uz visām pusēm, savukārt aizdedzina tuvumā esošus viegļi degošus priekšmetus. Pēdējā laikā šīm bumbām mēdz pievienot arī sprāgstošus lādiņus. Bīstamāki par parastajām aizdedzināšanas bumbām ir t. s. fosfora bidoni — skārda kastes, kas pildītas ar benzolu, jēlkaučuku un fosforu. Fosfors pēc trieciena, bidonam sašķīstot, saskaroties ar gaisu, uzliesmo un aizdedzina pārējo pildījumu.

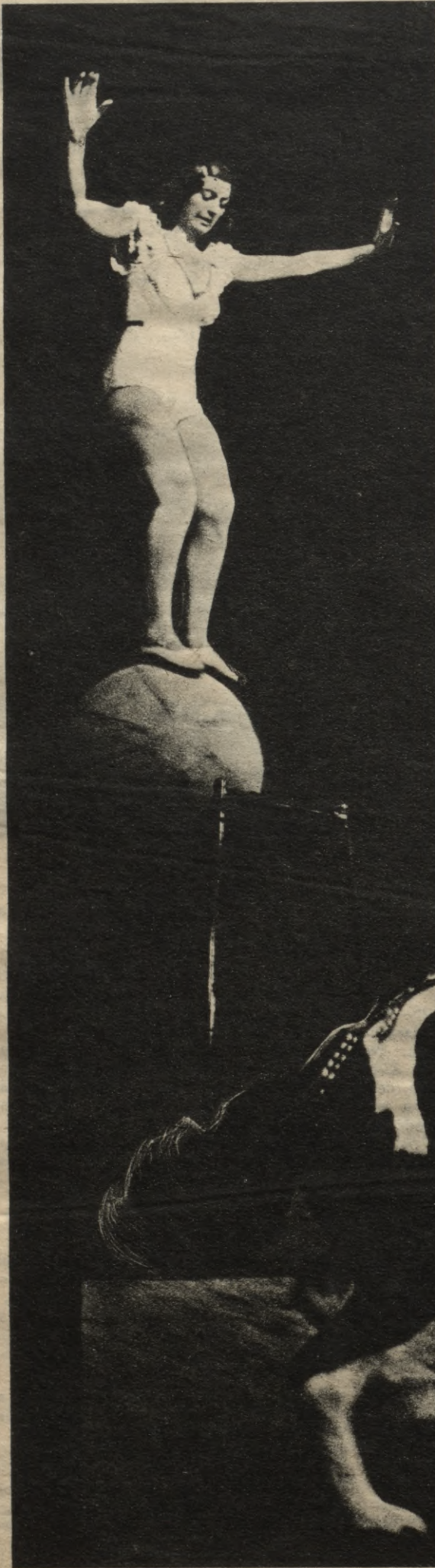
Nopietnus postījumus apdzīvotām vietām nodara t. s. fosfora bumbas, kas sver 14 kg un ir pildītas ar līdzīgu sastāvu. Šo bumbu galviņas ir no tērauda, un tās spēj izsīsties cauri vairākiem nama stāviem, pie kam degošais pildījums tiek izsviests visos caursistajos stāvos.

Technikas sasniegumi kara laikā iet milzu soļiem uz priekšu. Aizvien tiek izgudrotas kaut kas jauns un papildināts vecais. Arī gaisa karš pēc kaujas laukos gūtās pieredzes kļūst aizvien pilnīgāks. Rodas jauni bumbu tipi speciālām vajadzībām, pārveidojas vecie, kļūdami vēl spēcīgāki un precīzāki. Un ir pagājuši tikai trīsdesmit divi gadi, kopš kara laukos parādījās pirmās gaisa bumbas.

Ls.

„Bumbvedējs” 1911. gadā un ...

No seniem Romas karaļu laikiem līdz mūsu dienām saglabājušās un attīstījušās cirka spēles, rādot cilvēka žilbiņošus sasniegumus drosmes, spēka un veiklības demonstrējumos. Gadu simteņi mūs šķir no tām cirka arēnām, kad smiltis krāsojās sarkanās no cilvēka cīņām ar zvēru, kad zobeniem un dūrēm kaili satikās gladiatori, kad karaļi sacentās zeltītos pajūgos zirgu skriešanās sacīkstēs. Kam gan vēl tā tauta uzgavilējusi kā cirka spēlēm? Lai atminamies tikai senās dienas Rīgas cirkā, kad laužās „lielais Jānis”, kad beidzot atmaskoja „melno masku”!

Visvairāk tiešām rīdziniekus aizrāvušas grieķu un romiešu cīņas, no tiem laikiem vēl tagad ģimenes galva laulenei piedraud ar apķerieni no priekšas, labu kraveti vai milža Pipecka laulības dubultnelsonu.

Ja lauku ļaudis iebrauc Rīgā, krusttēvs vispirmā kārtā prasījās uz cirku. Nedod Dievs, ja līdz gadījās arī krustmāte, tad ģībšana un galvas reibonis neizbēgams.

Profesionālā cirka māksla mūsu dienās sasniegusi augstu līmeni, skatītāji tik izlutināti, ka neapmierinās ar vienkāršāku programmu, bet prasa sensācijas. Nevienam nedomā, cik daudz pacietības un pūļu veltījis ikviens cirka artists, līdz tas kļuvis par gaisa akrobatu, žonglieri, drosmīgu braucēju un sasniedzis zvēru dresūrā apbrīnojamus panākumus. Te ir visa viņu dzīve — no bērnības līdz tam brīdim, kad salto mortale kļūst par īstenību vai mūža ilgums spiež atstāt arēnu. Tad viņi raud kā bērni.

Sai laikā cirku sevišķi iemīlējuši karavīri, lai pēc nīknām cīņām un spēku piepūles kādu vakaru sirsniņi izsmietos un nekā nedomātu. Kur gan vēl tik brīvi jūtas skatītājs kā cirkā? Savas simpatijas un antipatijas te var skaļi izteikt, un, ja sirds tā īsti apskrienas, ej galerijā! Tur tev par prieku gar degunu aizlingos kāds burkāns, kartupelis, tikai negaidi tagad olu un tamli-dzīgu lietu, citu seno laiku metamotribūtu. Jau no seniem laikiem Rīgas cirka programma saistījusi plašo auditoriju, to panākot ar izmeklētu artistu klasi, priekšnesumu daudzpusību un teicamu organizāciju.

Nu es tev parādīšu — draudzībai beigas! Šo spērienu tu ilgi pieminēsi, tas nav auzu dēļ. Kāpēc tāds ponijs kauliņš? Kamēr arēnā, viss bija labi un pieklājīgi, neviens no skatītājiem nemanīja, ka viens ponijs otram uzmina uz kājas.

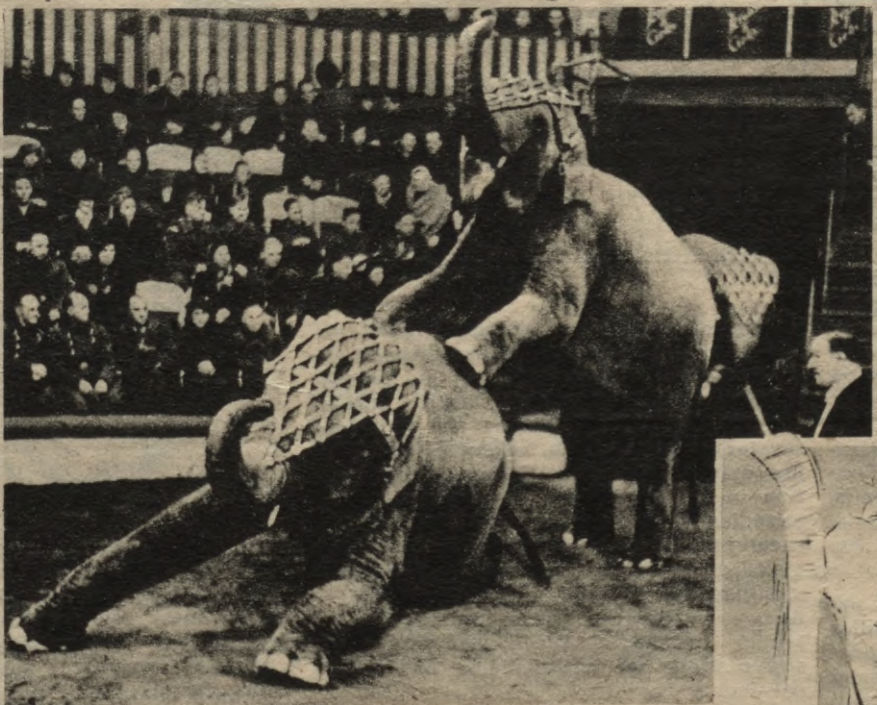
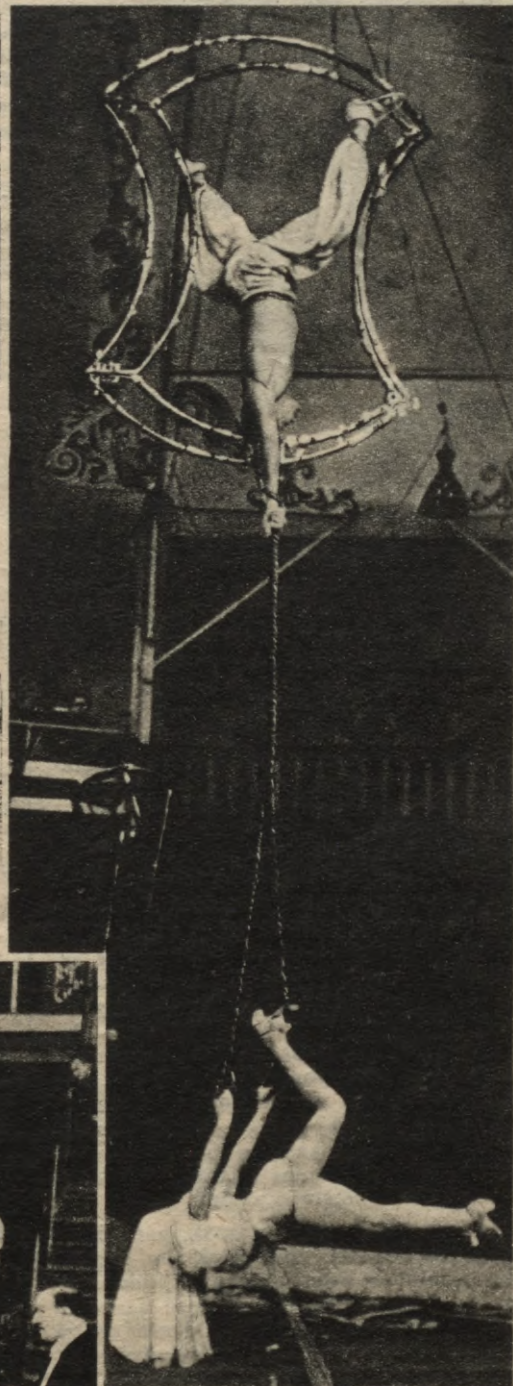

Mordale

Ai lāci, lāci! Kamēr tavi brā-
ļi tālajos ziemeļos guļ dziļo
ziemas miegu, sniegos ieraku-
šies un ziž ķepu, tev Rīgas
cirkā neļauj gulēt! Tu tikai va-
ļas brīžos vari pasūkt ķetnu.

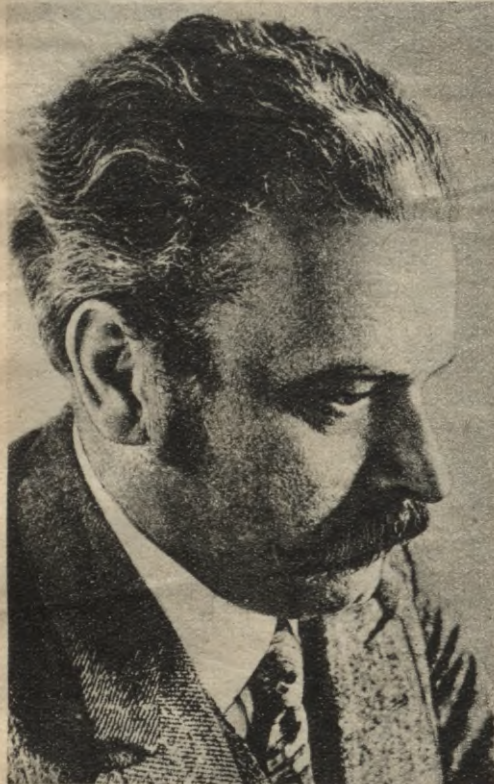
Koko — spītīgākais no visiem
pasaules ēzeļiem, kam neviens
vēl nav spējis uzrāpties mugu-
rā. Vai Rīgā atradīsies kāds
kas to gribēs mēģināt,
par to arī Koko šaubās.

Doral — mīļajai un uzticama- Kad ziloni padzēruši, tie kļūst
jai lauvu jaunavai ilgi nenāk nerātņi. Tad viņiem draud pē-
miegs — vecie sastāstījuši par riens, tāpat kā bērniem, pa di-
karstām mītas naklīm džungļos. benu ne, bet pa ausīm.

PARACELZA PASAULĒ

Ja arī Ervins Gvido Kolbenheijers (Erwin Guido Kolbenheyer) nepieder pie tiem rakstniekiem, kuņu darbi piedzīvo plašu izplatību un vērsas pie lielas auditorijas, tad tomēr nav noliedzams, ka viņš ir viena no izcilākām, varētu pat apgalvot — visievērojamākā figūra vācu modernajā literatūrā. Lai pilnībā varētu izsekot Kolbenheijera sacerējumu problēmatikai, nepieciešama visai dziļa un daudzpusīga izglītība; vienkāršam lasītājam grūtības sagādā jau viņa izteiksme un veclaicīgā valoda. Taču šeit jāievēro, ka pats rakstnieks, kas droši nostājas publikas priekšā ar tik augstām prasībām, tuvojies savam uzdevumam ārkārtīgi nopietni un rūpīgi. Kaut vienkāršais fakts — priekšdarbi, ko viņš veicis, gatavodamies rakstīt savu mūža darbu — Paracelza triloģiju, prasa pēc salīdzinājuma, un tāds šai ziņā varētu būt vienīgi Fiobērs. Ar visu to Kolbenheijers 65 mūža gados, kas pagāja 1943. g. 30. decembrī, esniedzis stāvokli, ka viņu apzīmē par vispilgtāko savas tautas gara iemiesotāju vācu tagādnēs rakstnieku vidū.

Tautu Kolbenheijers uzskata par dzejas vienīgo mērķi, un viņa tēlošanas objekts allaž ir totālais vācu cilvēks. Citiem vārdiem — viņa sacerējumi ir reizē nacionāli un sabiedriski, jo, arī izvirzīdams centrā atsevišķu individu, rakstnieks redz viņa tajā visai tautai būtiskas īpašības. Kolbenheijers pats to izteicis daudzdzinātājos Paracelza triloģijas nobeiguma vārdos: „Ecce ingenium Teutonicum” — lūk, vācu ģeniji. Paracelza tēls šeit izkāpj no sava vēsturiskā ietvara, dabū pārļācīgu nozīmi un top par vācu gara simbolu.

Kolbenheijera darbos saskatāmi trīs pamattemati — vācu cilvēks, vācu pasaules uzskats un vācu Dieva atklāšana. Sakņodamies savas nācijas dzīvē un aizkardami tai kardinālas problēmas, jau šie temati vien rāda, ka to apstrādātājs ir ne tikai rakstnieks, bet arī filozofs. To apstiprina

Pagājušā gada 30. dec. vācu dzejniekam E. G. Kolbenheijeram piepildījās 65 mūža gadi.

biografiskie dati. Dzimis 1878. gadā Budapeštā kā arhitekta dēls, Kolbenheijers mācījies Bohēmijas pilsētas Egeras ģimnazijā, studējis Vīnē filozofiju un psiholoģiju, vēlāk pievērsies zooloģijai un izglītību nobeidzis ar Dr. phil. gradu. Tālākos gados kļuvis arī Dr. med. h. c., pašlaik dzīvo Solnā pie Minchenes, ir Vācu dzejas akadēmijas loceklis, tāpat senātors vācu akadēmijā Minchenē. Zīmīgi, ka Kolbenheijera in-

ERVINS GVIDO KOLBENHEIJERS

Noliegtā mūžība

Aizmirst kā spējāt jūs lēti,
Sirds ka viena tik rod
Pilnību, kuņu svēti
Krājumi ļaudīm dod.

Vārdos kas garam ir dzimis,
Veidos ko tvēruši jūs —
Sējumos, mūžos tas grimis,
Pēctečiem nasta jau būs.

Tikai ceļveži kļuvāt,
Ipašums likās kur būt,
Plašāku skatu vien guvāt,
Patieso domājot gūt.

Grimstošā vecumā bāli
Vārdi jūrā jums grimst,
Gudrības psalmi skan tāli
Pēctečiem, izskan un rimst.

Milas brīžos kam spējāt
Kvēli dot aizmirsdamies —
To tik pie dzīves sējāt,
Ziedējāt tad vien paties.

Visām mūžībām pāri
Sirdspukstu dziesma sfīdz,
Zīmes un vārdi vāri
Mirstošai dienai mirst līdz.

Aizmirst kā spējāt jūs lēti,
Sirds ka viena tik rod
Pilnību, kuņu svēti
Krājumi ļaudīm dod.

Tulkojis
A. Johansons.

terešu loks bez gara zinātnēm ietver arī bioloģiju un medicīnu. Šī parādība manāmi atspoguļojas viņa darbos, jo sevišķi studentu romānā „Monsalvatsch” (1912.), kur analizētas un kritizētas abu dzimumu savstarpējo pienākumu, seksuālās un ģimenes dzīves problēmas. Kolbenheijera izglītība un garīgā ievirze ļauj izprast arī to pavedienu schēmu, kas izlobāma no viņa sacerējumiem, reizē aptverdama visu rakstnieka domu un dzejas pasauli. To sastāda vienības, kas papildina cita citu: cilvēks — daba — vadība — Dievs un: cilvēks — tauta — visums — Dievs. Bet pāri visam strāvo ideja par neiznīcināmu un mūžīgu dzīvību.

Literāro darbību Kolbenheijers iesāka 1903. gadā ar traģēdiju „Džordano Bruno”,

kas attēlo renesanses brīvdomātāja likteni; 1928. g., paša autora vārdiem runājot — uzskatu attīstība kļuvusi par „ģenija traģēdiju” — tā dabūja nosaukumu „Heroiskās kaislības”. Šeit rakstnieks attīsta domu, ka „cilvēces ģenijiem jāiet nāvē, lai dzīvotu viņu mācība.” Bruno kāpa sārta, taču „Dieva dabas patiesība” nebija iznīdējama.

Šai agrīnajā traģēdijā, tāpat sekojošā romānā „Meistars Joachims Pauzevangs” jau iezīmējas mākslinieciskie un zināmā mērā arī ideoloģiskie centieni, kas savu pilnīgo izpaušmi atrada Kolbenheijera darba vainagojumā „Paracelza triloģija”. Šī triloģija sacerēta tieši vācu tautai tik smagajā laikā no 1914.—1925. gadam. Autoru šeit vadījusi kaislīgā doma — „likt nācijai ieskatīt pašai savu vērtību” un modināt snaudošos spēkus, lai tā kļūtu neuzveicama. Lai vācietis iegūtu savu kārtas un Dieva apziņu, viņam jāiztur visvaronīgākās cīņas, un Paracelzs — par spīti savai primitīvajai apkārtnei — šai sakarā uzskatāms par teicamu piemēru. Tāpat triloģija nodarbojas ar faustisko atziņu, ka ikvienam darbam vērtība piešķijama tikai tad, ja tas veikts vispārības labā. Rūpīgās laikmeta uzskatu, ieražu un valodas studijas ļauj Kolbenheijeram vielu ietvert visvairāk atbilstošā formā un līdz ar to ievērojami kāpināt romāna māksliniecisko iedarbību.

Nodziļinādamies vācu tautas vēsturē, Kolbenheijers sacerējis vēl citus romānus, reizēm pieskāries arī modernai tematikai, precizējis savus filozofiskos uzskatus vairākos apcerējumos, no kuriem zīmīgākais ir „Kalnrakteve” („Bauhütte”), tāpat rakstījis smagos, bet valdonīgos ritmos ietvertu liriku. Taču visur viņš slavina dzīvību, kur nav bezjēdzīgas bojā ejas, bet viņa darbu karogu nes cilvēks, kas ziedo sevi, lai citi spētu tuvoties augstākai atziņai.

Andrejs Johansons.

1894. gadā Potsdamā dzimušais rakstnieks un dzejnieks Felikss Rīmkastens (Felix Riemkasten) š. g. 8. janvārī atzīmēja savu piecdesmito dzimundienu. Rakstnieka populārākajos romānos „Bonza”, „Biedri”, „Elks” un citos apgaismots sistēmas laikmeta parlamentārisms un viņa valsti un tautu grāvēja darbība.

TIKĒNĪŠKĀ MĀCĪZE

P E T E R A A I G A R A R O M Ā N S

(17. turpinājums.)

„Man? Es...“ Andris stostījās.

„Jā, tev, dēls!“ tēvs ielika cirvi padusē un ar garos zābakos ieauto kāju paspārdīja sūnaino ēini, kas bija viņa priekšā. „Saki man, ko tu šonakt mežā dari?“

„Es tāpat...“ nedroši izmeta Andris.

„Tāpat, ha, ha, ha!“ Vecais Vīksna sausi iesmējās. „Mani, vecu suni, nepievilsi! Redzu labi, tu to meklē. Tapat jau šovakar aizskrēja tavā tā sauktā sieva, Domā, ka viss pagasts nezina, ko viņa skraidā pa mežu un ko meklē. Nes sainīti, lai barotu to slaištu. Kauns un negods, un vēl jo lielāks, ka tā ir mana vedekla! Ceri laikam viņai pēdas sadzīt? Nekā — nesadzīsī! Tev acis aizmiglotas. Jā, tā iet, kad neklausā vecāku padomam. Gribeji iespītēties, bet kam saspītēji — pats sev. Redz, kā iznāca!“

„Iznācis... Es nekā nezina, kas iznācis.“ Andris izlikās vienaldzīgs, kaut gan tēva vārdi šaustīja viņu kā pātagas.

„Varbūt ilgi vēl nezināsi, varbūt pats kārsi dzeguzes bērnam šupuli un vēl tad nekā neatkārtīsī? Kauns, Andri! Kauns — man vecam vīram jākaunas par tevi! Ja mana sieva vazātos ar svešiem, es zinātu ko darīt. Bet tu esi glēvulis un zaķapastala! Nu, saki, kuņš prātīgs vīrs tā darīs — skries naktī no mājas un blandīsies pa mežu kā aizsauts zvērs. Domā, ka tādēļ viņa tevi zēlos, atgriezīsies pie tevis? Veltīgi gaidīt! Tu sieviešus nepazīsti! Saki, vai man nav taisnība?“

„Nezinu, tēv, patiešām nezina.“ Andris runāja nogurušā balsī. Viņš bija fiziski un garīgi satriekts. „Šonakt nekā nesaprotu, kas ap mani notiek.“

„Ak nesaproti gan?“ tēvs pašapmierinātā turpināja. „Domājies lielu bagātību un slavu ieguvīsi, aiziedams iegātnos un pamezdams mani vienu nolādētājā purvā. Rikojies, kā gribi, tikai iegaumē — lai kā vecajam Vīksnam gājis, viņš nav izputējies un neizputēs! Citu ruden ir biezāks, citu rudenī plānāks rīciens, bet bada, kā pats zini, nekad neesi pieredzējis. Kā būs tavos mālu kalnos, to es nezina, piesargies, ka nav kādreiz jānāk pie manis sēklas lūgties!“

„Negribu ne slavas, ne bagātības. Vēlējos vienīgi citādi dzīvot nekā tu. To vēlēties drīkst katrs, vienalga, vai tas ir tavs dēls vai svešinieks. Kas par to, ja, sievu izraugoties, esmu maldījies un kļūdījies. Otrreiz tas neatkārtosies.“

„Manis pēc — dari kā zini! Nāc tagad, piekrausim vezumu!“

Dēls negribēdams sekoja tēvam. Viņi nesteigdamies aizgāja pie varenās priedes rezģaļa, kas asis pusotras garš gulēja sūnās. Abi vīri, kā norunājuši, pieķērās kokam, apkampa to un tad streipuļojot vienu galu iecēla ratos. Pēc tam viņi ķērās pie blūka otra gala, beidzot priedes stumbrs

bija vezumā. Zemē palika tievākie vidus gabali. Nerunājot ne vārda, viņi iekrāva arī tos, un, kad vezums bija sasiets, Andris vaicāja:

„Kā viens nolaidi tādu koku?“

„Pagājušo nakti māte bija talkā. Aibraucām abi. Grozu pinējs no pilsētas prasīja skalu malku, soliņa labu maksu. Un šitā priede kā izmeklēta — smalkšķiedraina, labāku neatradīsi!“

„Māte? Arī māti tu spied braukt mežā?“ ierunājās Andris pārmezdam.

„Neviena, dēls, neesmu spiedis. Viņa pati redz un zina, ka jābrauc. Lai kā esam iztikuši un sadzīvojuši, bet viens pie otra turēsimies līdz kapam. Tava māte nav tāda kā tava sieva.“

Uz to vairs Andris nekā neatbildēja. Viņa sirdi tikai plosīja paspārmētumi un zēlas, ka arī mātei jāvergo tēvam. Citos apstākļos viņš labprāt palīdzētu un vieglinātu mātes grūtumu, bet ko viņš varēja, kad pats sēdēja kā uz aizlauzta zara. Viņš nezināja brīdi, kad zars lūzis.

Tēvs ar resnu virvi sasēja vezumu, paņēma grožus un saskubināja zirgu. Rāmuļu salnais zirgs nosprauslājās, iecirtās sakās, un vezums gausi sāka kustēties pa sakņaino meža teku.

„Ar labu nakti, tēv, nesaki mātei, ka mani satiki, viņai nekas nav jāzina!“

„Kā tad, lai dzīvo un gaida tevi brīgātu topam! Un kur tu, mājā nenāksi, līdz rītam paliksi mežā?“ atskatījās tēvs uz dēlu, soļodams līdzī vezumam.

„Redzēs,“ teica Andris un palika tur

JĀNIS MEDENIS

KAROGS

*Lepns mastā uzvijies, kur kādreiz spārēm pāri
Tu šalci vaingost! Pār krastiem vizmodams,
Nu atkal saskaties ar straumi, vēri, āri
Un slaidiem ozoliem, kur modies stāv tavš nams.*

*Rēns dvesmo svētku rīts. Tu veries tālē kāri,
Kā celties ciematiem sauc jātnieks auļodams
Un jozties vīriem liek, kas vakar bija bāri,
Jo jauna griba aug — ciets, nesašķejams krams.*

*Bij tava dvēse — zvērs, kas vajāts līdz alā;
Bet cauri nedienām tu degi, tumsas klāts,
Un ausmu galdīji šo nākam galu galā!*

*Rāms savus pulkus ved: tev zināms Dieva prāts,
Ka arvien augstāk sviests pār mežu galiem klūsi,
Jo dzīvam cilvēkam tu esi līdzināts:*

— No mūžiem bijis tu, un esi tu un būsi!

stāvam, kur tēvs bija cirtis priedi. Mežā tāli atbalsojās zirga soļi un aizbraucošo ratu grandīšanās. Ja mežsargs tagad būtu nomodā, viņš pa pāris kilometriem dzirdētu, ka vecais Vīksna aizved zagto priedi. Bet mežsargam, tāpat kā visiem citiem cilvēkiem, šī naktis bija sestdienas naktis, un viņš vēlējās baudīt mieru.

Andris atsēdās uz liela, apsūnojuša celma, kas atradās līdzās varenajai priedei, un

sāka pirkstos laužīt sakaltušu mizu. Ko iesākt, kurp iet un kur palikt? Tagad Andrim likās, ka būtu labāk, ja viņš nekur šovakar nebūtu gājis, bet palicis mājā un savas sāpes un nemieru apslēpis citu acīm. Bet vecā Kātrīne viņam bija slepen pačukstējusi:

„Ej nu, dēls, Līna atkal brauc šķūtīs ar visu ceļa kuli!“

Viņam saskrēja dusmas un radās spītīga vēlēšanās sekot sievai, lai vienreiz tiktu galā ar visām aizdomām. Tagad noslēpums bija atklājies. Viņš bija izdibinājis visu, un tomēr citkārtējā sāpīgā neziņā bija daudz vieglāka par šausmīgo patiesību. Kā tas varēja gadīties, ka Līna novērsusies no viņa un pieķērusies svešniekam? Pirmajā vakarā, kad viņš aizgāja uz Vālodžiem, viņa bija tik laipna un pieķērīga. Kas viņai bija noticis? Vai jau toreiz bija kaut kas jaušams, ka viņu kopdzīve nebūs laimīga? Kā tēvs varēja paredzēt šo nelaimi, vai viņam būtu redzīgākas acis.

Pārdomājot notikušo un pārclājot uzmanīgos jautājumus, Andris atspieda galvu pret koku, un pēdīgi viņu pārņēma nogurums. Meža šalku iežūzots, nokusis un izmociņš pēc grūtajiem dienas darbiem un skarabajām domām, viņš iemīga, noslidējis no celma...

Vālodžu iegātnim atmostoties, pāri meža galotnēm jau cēlās saule, zaros čivināja putni un šmiukstināja vāveres. Viņš pacēla galvu; kakls bija atspiests stīvs un pašam sala, nežēlīgi sala, pār muguru skrēja drebuļi. Drēbes bija pilnas rasas un zemes valguma. Izbrīna pilnām acīm viņš raudzījās apkārt. Kāpēc viņam vairs galvas nebija Vālodžu mājas griesti ar lielajām sijām, bet zila debess un šalcoši koki? Pamazām atmiņā atausa vakarvakara notikumi. Cik labi būtu, ja tos varētu izgulēt un aizmirst un atmosties atkal ar svaigiem spēkiem, bet atmiņas līdz ar atmošanos uzvizmoja pilnā nežēlībā. Šodien tās likās vēl skaudrākas nekā vakar. Te aiz meža ieskanējās dziesma. Dzidra sievietes balss, lēni locīdama, dziedāja:

„Meitip sēdēj aiz ūdeņa, puisīts gauži bēdējās.“

Sākumā dziesma skanēja paklusi, tomēr pamazām tā pieauga skaļumā, cēlās augšup, lidoja pāri meža galiem, piepildīja visu telpu. Likās, ka dziedātāja virzītos tieši uz Andra pusi, viņu tiši meklēdama. Andris brīdi klausījās. Nē, dziedāšana skanēja uz vietas. Viņam pašam tikai šķita, ka tā nāk tuvāk.

Gulētājs nopurināja skudru, kas patlaban tekāja viņam pa roku, sasprindzināja nosalušos muskuļus un, pie priedes pieturēdamies, uzcēlās kājās. Viņš raudzījās uz to pusi, no kurienes nāca dziedāšana. Pa starpām koku stumbriem atklājās pļavas līdzenums. Pļavā ganījās govīs. Mežmalā uz akmens sēdēja ganumeita un dziedāja:

„Brīv tev brīsti, brīv peldēti pār ūdeni manis dēj.”

Savādi, Andris tik daudz reižu bija dzirdējis ganu dziedāšanu, bet nekad vēl dziesma nebija viņu tā aizrāvusi kā šorīt. Turkiāt balss likās tik pazīstama kā vakar dzirdēta. Varbūt viņš to bija dzirdējis sapnī. Patiešām — miegā viņš bija dzirdējis kādas dziesmas skaņas. Viņš vairs neatcerējās meldiju, bet dziesma viņu tik neatvairāmi aicināja, ka viņš cēlās agri, apāva jaunus zābakus, uzvilka līgavaņa svārkus un gāja meklēt dziedātāju. Ap Vālodžu kalnu bija saaudzis brīnum biezs mežs; lieki resni staipēki un rožu cēri ar saviem dzelksniem ķērās viņam drēbēs. Mīlzu saknes un siekstas aizšķērsoja viņam ceļu. Viņš rokām rāva staipēkus, atvairīja ērkšķus, gāja un klupa, klupa un atkal cēlās. Bet tālumā skanēja dziesma. Likās, ka visa debess ir pilna laipnu aicinātāju skaņu. Tikai pār galvu drūmi šalkoja biezs mežs. Tādu mežu Andris savā mūžā nekad nebija redzējis. Vienīgi ģeografijas grāmatās tāds bija notēlots, tur redzēja tropiskos mūža mežus ar necaurejamiem biežokņiem. Viņš gāja, saplēsis svārkus, pazaudējis cepuri, rokas bija vienās skrambās. Kad jau likās meža mala sasniegta, kad priekšā pavīdēja kalna nogāze ar saules apspīdētu līdzenumu tālumā, viņš klupa un atmodās.

Dīvains sapnis. Gane joprojām dziedāja. Skaņas tapa atkal klusākas.

„Ne pie viena es neiešu, kamēr savu sagaidīšu!”

Andrim atausa gaismā. Tur aiz meža stūža taču bija Silamiķeļa plava, un šai plavā varēja dziedāt tikai viņa meita. Tātad viņa iznākusi svētdienas rītā ganos, atlaiz-

dama mazo māsu. Andris pacēla sūnās nokritušo cepuri, uzlika to galvā, nopurināja pie drēbēm pielipušās skujuņas un gāja uz dziedātājas pusi.

Dziļā miegā pavadītās stundas un dzes- traiss rīts viņu prātu bija padarījis kritis- kāku. Viņš vēlreiz atgriezās domās pie va- kardienas notikumiem. Viņš atcerējās gan- drīz katru vārdu, ko Līna bija teikusi. Un, ja labi pārdomāja, tad visā šai nelaimē arī viņš bija vainīgs.

„Ja tu būtu mani mīlējis, tad izturētos citādi. Tev būtu atlicis kāds lieks britiņš vai silts vārds, ko man vēlti. Es gaidīju — nepacietīgi gaidīju, bet ieradīju, ka visas pasaules lietas saista tevi vairāk nekā tava paša sieva.” Tobrīd Andris at- skārta, ka viņš nekad nebija mēģinājis ie- lūkoties sievas dvēselē, nekad nebija cen- ties uzminēt viņas slepenākās vēlēšanās, kaut arī tās būtu pretējas viņa uzskatiem. Viņš bija pieķēries savai jaunajai zemei un sētai kā bērns pieķēras jaunai rotaļai, aizmirstot un pametot novārtā visu citu. Viņš bija izturējies kā negausīgs skopulis un turējies pie ikdienas darbiem kā akl- ubags turas pie sava spieķa. Protams, tas viss bija nepieciešams. Tā vajadzēja rīko- ties, un tomēr izrādās, ka viņš ir kļūdījies. Līdztekus darbam un rūpēm cilvēkam pa- liek vēl kaut kas cits. Un viņš to bija no- pulgojis un izmetis no savas sirds un aiz- dzinis no sava redzes aploka. Tagad visam jāpārvelk svītā. Glābjams un labojams ne- kas vairs nav. Varbūt, ja Līnai nebūtu tā svešā bērna, viņš varētu tai piedot. Taču tagad arī mājas miers un citi apsvērumi nevarēja viņu pamudināt samierināties ar notikušo un audzināt savā ligzdā dzegu- zēnu.

Pelēks ganu suns, izdzirdējis nācēju, ie- rējās un skrēja Andrim pretim uz meža pusi. Ganu meita pārtrauca dziedāšanu, pa- kāpās uz akmens stāvus un rīdīja suni:

„Paņem, paņem, Muril cui!”

„Vai visas ganumeitas svētdienas rītos tik bargas un rīda ciemipus?” Andris pa- gabalu sauca aiz eglītēm, atgaiņādams uz- mācīgo Muri.

„Godīgu cilvēku suns nekož,” atteica Marīte smaidot, viņa bija pazinusi Andri.

„Labrīt,” teica viņš, iznākdams klajumā. Suns vēl arvien lenca viņu, bet viņš to at- gaiņāja. Ganumeita stāvēja uz apsūnojuša akmens, rīta vēsma plandīja viņas pelēkos lindrakus un plato, bārkstaino sedzeni. Gaišos, kuplos matus viņa bija apsējusi ar baltu punktotu lakatiņu. Biezās vilnas ze- ķēs un postalās ieautās kājas bija rasā sab- ristas.

„Andri, kur tu — no debesīm nokriti? Kā tu šeit gadījies?” vaicāja viņa liksmi.

„Tu tik skaji dziedāji, ka nevarēju mā- jās nogulēt!”

„Gulēt?” brīnījās Marīte un uzmanīgi vēroja Andri. „Tāds gan neizskaties, ka bū- tu gulējis. Un ja arī esi gulējis, tad nezini kādā gubeni vai lāča migā. Skaties, visa apkakle vēl ar skujām un sūnām, pagriez muguru, kas tev ir? Tu pievēlies kā vilks. Un seja arī vienās svītrās. Kā nodzēries, kā nemazgājies.”

Andris jau bija pie akmens un, šatvēris strauji Marīti, nocēla to zemē. Ganumeita uz mirkli apvijās viņam ar savām rokām. Tas gan turpinājās tikai īsu brīdi, kamēr viņš to cēla.

(Turpinājums sekos.)

MĪLESTĪBAS SAPNIS ISS

Mīlestība ir gan mūžīga līdz pat kapa malai, gan arī tā līdz- nās elektriskai spuldzei, kas te vēl kvēlo jo gaiši un te pēkšņi ne no šā, ne no tā ņem un izdziest. Bet Elīna Zālīte savā jaunajā lugā attēlo vēl īsāku mīlestību, kas izsprakst kā Ziemsvētku brīnumsvēcīte: 24 stundu laikā abi galvenie mī- lētāji iemīlas, izmīlas un atkal izšķīras, kādēļ autore lugu no- saukusi par Intermeco. Tā ir pavisam „speciāla” mīlestība, kas iedrāžas pasaules slavenās dziedātājas salonā kā reibīgs

Lilija Štengele —
Liāna un Žanis Kat-
laps — Dainis.

Jānis Ģermanis —
profesors Dalbēns un
Milda Zilava —
Lauma.

pavasara vējš un, dimdinot vārdu „Dun- daga”, satrauc rāmi pukstošo mākslinie- ces sirdi. Harmoniskajam Cerberam profes- oram atliek tikai noplātīt rokas, kad viņa dzīves acuraugs pazūd uz vienu nakti Dundagas mežā. Un šeit klusajā mežziņa mājā — ir viņš — mūsdienu Pāns, jaunek- lis, kas krājis dievinātās mākslinieces fo- tografijas un klausījies viņas iedziedātās skaņu plates. Tagad sapnis kļūst īstenība — Liāna Danga pati ir atnākusi un saka: „Sniedz man savu roku, zelta pavasar!”

Elīna Zālīte šo mīlestības „starpgadīju- mu” izkārtojusi skatuviski veiklās situācijās un sarunās, kurās izpaužas ir profesora rā- mais prāts, ir jaunavas Laumas veselīgā dzīves gudrība, un taisni šīs vienkāršās, it kā pašas no sevi plūstošās replikas lugā ir vislabākās. Komēdija viegli padodas aktieru izspēlei, lietpratīgajam režisoram

Jānim Zariņam veidojot niansētu, gaumī- gu scēnisko noskaņu.

Liegs sentiments kā rēna smaržīga vēs- ma apdveš komēdijas tēlus, starp kuriem spilgtākā Liāna Danga. Šinī lomā skatītāji atkal redz Liliju Štengeli. Cēla noblese un valdzinātājs šarms dara pievilcīgu ikvienu viņas spēles momentu, kaut arī mākslinie- ce vienmēr tēlo it kā sevi pašu, bet izci- la personība to var atļauties, jo arī viņas pašas tēls ir vienreizīgs, imponzants māksli- niecisks sniegums. Otrs galvenais mīlētājs Žanis Katlaps Dainā lomā atveidojis sim- patisku, vitāli spriegu jaunekli, un kā ala- ža Žaņa Katlapa spēle bagātīga meistari- gā intonācijas un žestu finesē. Jaukus tē- lus iecerējuši arī Milda Zilava un Jānis Ģermanis. Komēdijai dekorācijas darinājis A. Vinklers, izkārtojot kamerspēlei kon- centrētu telpu skatus.

J. B.-D.

DIŽKAREIVIS VILIBALDS DROSMIŅŠ — IERODAS —

Dižkareivis Vilibalds Drosmiņš savā laikā skolā gan bija mācīties drusciņ arī par cilvēka iekšējiem instrumentiem, bet par tādiem sīkumiem kā nervi daudz vis nelikās zinīs. Dažs labs par viņu pagrozīja galvu, bet galva jau tādēļ vien ir dažam uz tik tieva kakla, lai ērtāk būtu grozīt.

Ja bija vaļas un negadījās nekāds prātīgāks darāmais, Drosmiņš arī frontē varēja gulēt kauču vai stāvus smagās artilērijas viesuļugunis. Jo saldāk viņš krāca pēc sardzes posteni aizvācētās nakts, bet pēkšņi šī mūzika izbeidzās, un mūzikants palēcās sēdus.

„Pietiks, signāls uztverts, visi vīri uz borta!” viņš teica savam audzudēlam Žanim Neaizmirstulītei, kas ar zābaku velkamo krāģīti bija citīgi velējis pa dižkareivja sāniem.

„Liels uztraukums, tēvocīt,” zēns stāstīja. „Virsseržants ar pakaviem šķīl zilas ugunis, skraidīdams apkārt...”

„Tad ir iebrukums mūsu sektorā. Ko tu neteici agrāk?”

„Za roģinu, za Staļina vēl nekliedz, iebrukuma nav. Kad tik nav pamanījis mani un negrib sūtīt atpakaļ uz skolu?”

„Ja virsseržants grib, tad nekā nevar darīt. Pret likteni pat godīgs nilzirgs nespārdās. Tupi te pat un nepīkstī, es iešu paošņāt kāds gaisls!”

Priecīgais dižkareivis devās taisni pretim briesmām.

„Labi, ka tu nāc,” viņu saņēma virsseržants. „Es jau domāju, ka bez tevis neiztikšu.”

„Manis dēļ neiztiec, vai es ko saku!”

„Tev jābrauc uz Rīgu.”

„Tā, uz pašiem svētkiem? Kas tad jums te eglīti dedzinās un dziedās „Jūs, bērniņi, nāciet?”

„Lai dzied mēmie, bet tev jābrauc! Tu saproti: mums jāšūta pārstāvji, lai uzturētu nesaraujamās saites ar dzimteni. Tev būs jāstaigā pa fabrikām, jāpiedalās eglīšu vakaros, sadraudzības sarīkojumos, Jaungada svinēšanā un tā tālāk. Tev būs jārunā, jāstāsta, jāēd, jādzer un vispār braši jāuzvedas, lai aizmugure redz, kas par matadoriem te vārtās dubļos un sniegā; lai aizmugure nežagojas, bet rauj, ko naģi nes, un dzimtenes meitenes palielina gaisa bučiņu devas pa radio! Saproti?”

Drosmiņš gribēja sasist papēžus, bet, smago uzdevumu satriekts, sagriļojās un nosēdās uz mīnumtēja stobra.

„Iedod kabatas lakatiņu...” viņš izdvēsa.

Virsseržants pagramstījās pa kabatām un pasniedza dūrainu cimdu.

„Nav tādas galanterijas,” viņš atzinās. „Bet kas tad ir, tu gribi raudāt?”

„Vajadzētu aiz prieka, bet redzi, ka asaras izsitas nevietā!”

Drosmiņš ar virsseržanta cimdu slaucīja sviedrus no savas cēlās pieres.

„Būtu sūtījis izlūkos, triecienā, vai -- manis dēļ -- virtuvē par putraimu skaitītāju, bet tu uzreiz tā -- uz aizmuguri par pārstāvi... Nu tikai es sāku apjēgt, ka karš ir briesmīgs!”

„Man jau arī zēl tevi zaudēt...” Virsseržants paņēma savu dūraini un noslaucīja degunu.

„Bet es ceru, ka tu atgriezīsies sveiks un vesels.”

„Labi, es braukšu!” apņēmīgi paziņoja dižkareivis. „Bet tu man dosi līdzī adjutantu -- mūsu audzudēlu Žani!”

„Nem, Vilibald, ņem to zēnu, parādi viņam Vakareiropas kultūru! Viņam jau svētku laikā tik un tā būs brīvdienas.”

„Jā, viņam ir...” Drosmiņš nobubināja aiziedams. Par to, ka zēns atbēdzis no skolas patvarīgā atvaļinājumā, viņš ir nedomāja teikt. Lai taču mazā galviņa atpūšas vismaz kara laikā, gan jau miera apstākļos iemācīsies pat vekselus viltot!

Un tā viņi brauca uz Rīgu. Tai laikā bārdaini miera eņģeļi visos tuvākajos mežos jau slepus cirta eglītes. Mazais krieviņš, ko latviešu kaņavīri bija paņēmuši un no Ivana Nezabudkas pārdēvējuši

par Žani Neaizmirstulīti, vagonā skrēja no viena loga pie otra, par katru staciju taujādams:

„Tēvocīt, vai tā nav Rīga?”

Parasti ignie pasažieri, kam nebija savas vietņas, kur dzīves resgali atspiest, šoreiz smaidīja un priecājās par mazo kareivīti, kas ir tik nesamaitāts, kā vēl nepazīst Rīgu. Un kad beidzot Rīga bija klāt un cilvēku mutulis stacijā viņu ar Drosmiņu mala kā tvaika dzirnavas divus kolchoznieka griķu graudiņus, Žanis Neaizmirstulīte lielā uztraukumā aizmīra visas savas latviešu valodas zināšanas un tīri krieviski izsaucās:

„Gāģenka, što tut -- okkabreka-ja revolūcija, što li?”

„Nemuldi!” Drosmiņš piegrūda audzudēlam pie sāniem un klusām

pačukstēja: „Un uz meitām daudz neskaties, tām ļoti patīk tādi skaisti zēni kā mēs.”

„Tad jau labi, ka patīk, -- pa galvu nesitīs?” prātoja zēns.

„Ar acīm apēdīs un zābakus izmainīs pret lūpu krāsul!”

Zābaki bija Žaņa vārīgākā vieta, no tiem viņš negribēja šķirties tāpat kā no sava durkļa. Tikko kāda meiča pameta uz viņu zipkāru skatu, viņš paliecās un satvēra zābakus pie stulmiem. -- Lai pašu ēd, viņš domāja, -- kad tik zābaki paliek kājās!

„Vispirms iesim pie friziera apkopties!” nolēma Drosmiņš.

Audzudēls sarauca degunu, Friziera vārds viņam atgādināja rotas neaso matu plaujammašīnu, kas audzūtēva cietajās rokās plūca matus ar nežēlīgu prieku.

„Nebaidies, te tevi apcirps ar skaidru elektrību un sasukās tik gludu, ka utis varēs slidotavu ierīkot!”

Viņi iegāja frizētavā, kur pa kājām pinās visu nokrāsu matu kušķi un gaisā vijās visdažādāko tabaku dūmi -- no reprezentācijas cigāra līdz pašražotāja „kūtspaka-

lai”. Pie vienas sienas mazi un pacietīgi sēdēja bārdainie un matainie ļautiņi, pie otras sienas spoguļos priecājās tie, kas bija jau izturējuši gaidīšanas laiku un tagad gudroja arvien jaunus uzdevumus frizierim:

„Pakausī garākus, pie deniņiem īsākus! Šķirt pa kreisi -- augstāk, zemāk, tā būs labi! Ar bērzu-ūdeni, vežetālu, pomādi, krēmuli. Kas vēl jums ir? Ak, pūderis arī? Lūdzu, lūdzu! Kraujiet tik virsū, kas zina, cik ilgi dzīvos!”

Sīca elektriskās matucirpes, sīki klakšķēja rokas grieznītes. Pie krāna šķaudījās vīrs, kam mazgāja galvu ar istām ziepēm. Labsirdīgais frizieris bija ielaidīgs kādu putu piku arī nāsīs, lai paož, kas par mantu. Aiz finiera sienas kaut ko čubinājās skaistas sievietes. Redzēt jau nu gan nevarēja, ka viņas skaistas, bet dzirdēt gan. Un Žanis Neaizmirstulīte uztvēra gluzi neatsifrējamas sarunas.

„Ondulācija? Kas no tās aukstās ondulācijas ir? Neviena godīga dāma to negrib, bet īstus ilgviļņu šū-šū-šū (tie bija čuksti), piezvaniet iepriekš pa tālruni šū-šū-šū, prasiet Markizetes kundzi un tad jau šū-šū-šū... Ak jūs vīra kungs strādā Transkripcijas pārvaldē? Tur nu gan nekā prātīga nav, būtu Bēkona virpotavā,

tad jau cita lieta. Bet no tās pārvaldes te arī nāk kāda jaunkundze, nu, tā gadu piedesmit, bet izskatās pēc divdesmit un krāso matus... Viņai ir tādi žurkas krāsas mati, un viņa liek krāsot tumši sarkanus... Jums, kundzīt, balināt? Jā, kādēļ ne, izskatīsies burvīgi, jums iznāks platīna blondu-

mā ar rudzu krāsas atspīdumu, un neviens neteiks, ka balināti.”

Žanis klausījās, kamēr sāka snaust. Drosmiņš pagrieza muguru, lai zēnam ir kur atspiesties, un sarīkoja savu pašpūtēju patentpīpi. Noklakšķēja no Maksima ložmetēja slēdža darinātā šķiltava, un pret griestiem pacēlās tāds vīrāka mākonis, ka visi

aizmugures dūmiņi nobālušī mētas uz leju. Pēc trīs izpūtiem aiz sienas pacēlās Markizetes kundzes balstīpa:

„Antoša, vai tev tur nav iemesta uguns matos, ka tā nelabi ož?”

Frizieris Antoša paskatījās apkārt, pamanīja gan nelaimi Drosmiņa zobos, bet aiz cienības pret frontinieku atbildēja:

„Nē, kundze, te viss kārtībā!”

Pēc divām stundām un četrdesmit minūtēm Drosmiņš ar audzudēlu izgāja no frizētavas skaisti, kā paša Rirdāna darbnīcā pārkrāsoti cherubi. Un pēc visām tām kultūras mokām tāds vieglums bija miesās, ka trūka tikai spārnīņu, lai aizlaistos pa gaisu.

Kārlis Krūmājs.

Radzītā Jūra

„Dievs radījis jūru, bet holandieši zemi” — ar senu sakām vārdu dižojas ļaudis Ziemeļjūras piekrastē. Parasti, dzirdot pieminam Holandi, atmiņā uzzīb jaukas sieviņas spodrām, ausainām cepurēm un koka tupelītēm, kuras šad un tad pamanītas arī tepat mūsu pusē — kaut vai vecmāmiņas virtuves aizkaros iezīmētas vai mazuliša svētdienas priekšautiņā. Tāpat raibās skatu kartēs tēlojas nelielas sarkanas mājiņas ar košām puķu rindām zem logiem, dažviet pat nepārskatāma tulpju un hiacinšu lauku bezgalība, kuras smarža, ilgāk veroties brīnumu ainavā, liekas liegiem vilņiem veļamies pretim.

Izrādās, ka tikamā rotaļība ir tikai Holandes ārējā iezīme, kas duļņas acīs katram paviršam aplūkotājam, bet īstenībā holandiešus raksturo sūra ikdienas cīņa ar dabas varenību.

Savu iemīlēto teicienu holandieši nevalkā velti — jau kopš paaudžu paaudzēm tie katru jaunu dienu pūlas atraut kārajai jūrai kādu sprīdi zemes. Plašais līdzenums, ko pārstaigās tālākās audzes, pēdu pa pēdai radīts sviedriem svētītā cilvēku darbā. Īpaši modri pret jūras iebrukumiem zeme jāizstāv Holandes piekrastes maršu apdzīvotājiem. Te maršas, līdz 40 km platā joslā apņemdamas jūras krastu, vietumis ir pat zemākas par jūras līmeni. Daudz neatlaidības un pūliņu vajadzēja laudim, lai ar uzbērumiem nostiprinot dabisku kāpu grēdas, izveidotu drošu valni pret skarbo jūru. Taču arī visgažām piekrastei izstieptais smilšu mūris ne vienmēr spējis izturēt paisuma ūdeņu pretestību, un tādās reizēs nācies dzirdēt par smagu nelaimju pārbaudīto holandiešu tautu.

Tā 13. g. s. Ziemeļjūra izkāpusi no krastiem, un mutuļainā ūdens lavīna notraukusi visus cilvēku liktos šķēršļus. Varenais paisums aprimis tikai pret iekšzemes ezeru, un, ūdeņiem saplūstot, cēlies Zuiderjūras līcis. Taču holandiešu gadsimtos rūdītais pretspēks nesalūza, un drīzi vien sākās lēna, bet sīksta zemes atkaņošana jūrai. Daudzu gadu čaklumam un izturībai ir bijušas krietnas sekmes — šodien no 5250 kv. km ūdeņu pārplūdušās platības jūrai pieder vairs tikai 1150 kv. km, ko dēvē par Ijzeljūru. Visa pārējā Zuiderjūras daļa tagad norobežota dambjiem, nosusināta un sadalīta četros kultivēšanai derīgos novados — poldejos.

Visplašākās robežas no jaunajiem Zuiderjūras poldejiem ir Viringera polderim — 20.000 ha. Jau kopš 1930. gada šie apmetušies pastāvīgai dzīvei agrākie jūrmalas ciemu zvejnieki. Tagad tikli un laivas apmainīti pret arklus un ecēsām! Protams, sākumā dažam labam zvejnieku puisim zemkopja solis likās neierasts un smags, taču iekopto tīrumu augļu svētība pārpilnam atlīdzina darba grūtumus. Aiztecējis gadu desmits, un tagad, skatot rudenī brieduma pielijušos labības laukus, jāklūst neticīgam, ka nesen vēl te gulējusi jūra. Tik vien kanāji, kas sagriež nosusināto zemi daudzās sīkās mēlēs, un vējenes abpus ūdens ceļu malām liek atminēt viņus laikus.

Pašreizējos nemiera gados arī Holandai tikpat nepieciešami visiem spēkiem kāpināt pārtikas ražošanu, kā tas ir citās karaļpakļautās valstīs, un jo svarīgs katrs apstrādāts tīrums. Patlaban holandieši steidz dzīt darbus, lai nobeigtu pārējo Zuiderjūras poldeņu nosusināšanu. Ziemeļaustrumu polderi pie Frīzlandes provinces, kas izstiepjas 150.000 ha platībā, izsmelšanas darbus uzsāka 1941. g. Augsnu šai apgabalā veido smagas un ļoti auglīgas dūņas, un ražas kuplumā tas varēs mēroties ar Viringera polderi. Tikai retumis atrodami aņamzemei mazāk noderīgi apvidi; tos izmanto mežu sējumiem. Pagaidām ziemeļaustrumu polderi apsēti jau 8000 ha, no kuriem šoruden pirmo reizi novāks labību maizei un nākamā pavasara sēklai. Daudzu gadu pieredze holandiešus mācījusi pēc nosusināšanas nekavēties zemi izstīgot ar plašu novadgrāvju tīklu un ierīkot laukus un pļavas, lai zaļās augu segas saknes nostiprinātu irdni, iekāms jūras vējš to pagūtu nopūst.

Katru lielo polderi sašķel vienāda lieluma — 24 ha — zemes strēlēs. Nav ilgi — un līdzenajos laukos kā sēnes pēc ražena lietūs uzdīgst modernas un ērtas dzīvojamās ēkas. Īpatnība ir tā, ka mājas neviens neiegūst par īpašumu, bet saņem dzimtsnomā. Tīkotāju rodas daudz, tomēr poldeņa mājas sadala tikai pēc rūpīgas izlases.

Tūkstoši holandiešu strādnieku ar modernām jo modernām mašīnām gādā arī par abu pārējo Zuiderjūras poldeņu nosusināšanu. Nobeidzot šo pēdējo darba cēlienu, Holande būs reālizējusi vienu no visu laiku lielākajiem tehnikas pasākumiem.

Un holandieši būs radījis savai tautai atkal jaunu ziedošu provinci.

Liekas, lepno holandieša parunu varētu patapināt arī mēs. Vēl priekš dažiem gadiem pavasara plūdu pārbagātībā slīka Babītes un Lieknas zemās pļavas. Lai zemkopji varētu izmantot apmēram 700 ha izmirkušo pļavu, radās projekts izbūvēt Latvijā vēl maz pazīstamo polderi. Un jau 1939. g. aizsargdambis aizsprostoja ceļu Lielupes un Babīša plūdu ūdeņiem, bet 1940. g. sāka darboties pie Babītes ezera izbūvētā sūkņu stacija.

Nosusināto Babītes pļavu augsna ir ļoti bagātīga, jo poldeņris ierīkots Lielupes sengultnes vietā, kur upe pametusi daudz sanesumu un dūņu. Auglīgajā zemē pagaidām gan kultivē tikai zālājus, bet, kas zina, varbūt kādā baltā dienā tur vīzēs traušu narcišu lauki — tāpat kā Holandē.

E. Aidaka.

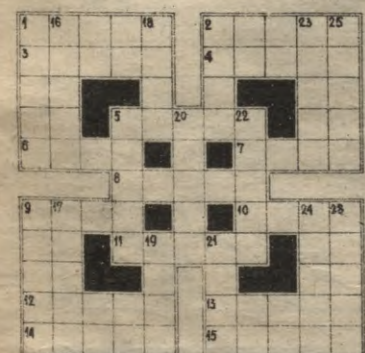
Vecos laikos Urka salas bāka meta gaismu kuģinieku ceļā uz dzimtenes ostu — tagad ceļa vīrs uzkāpj skatu tornī, lai priekā brīnītos par ziedošo zemi.

Der zināt par VILIBALDU DROSMIŅU

Vilibalds Drosmiņš ir un reizē arī nav tik ievērojams vīrs, ka par to vajadzētu sniegt sīkas biogrāfiskas ziņas. Te mēs sniedzam viņa ģimētni pilnā augumā un apbrūņojumā, un no tās jau redzams, ka viņš ir kaņavīrs. Drosmiņš ir Kārļa Krūmāja fejletonu virknes varonis, ko līdzteku autora tekstam zīmējumos attēlo Ernests Rirdāns. Drosmiņš pēc savas dienesta pakāpes ir dižkareivis un pēc savas dziļākās pārliecības īsts dzīves prieka pilns latvietis, kas nebīstas ne paša velna, un, pat boļševika šautenei stobrā skatīdamies, vēl tic savai kaņavīra laimei un labākai nākotnei, neaizmirdams Eiropas kultūras nesēja misiju austrumos. Viņa dēkaino dienu vairums paiet frontē, bet dažkārt dienesta uzdevumā vai atvaļinājumā viņš ierodas arī dzimtenē, visur sparīgi darbojamies un savus priecīgos dzīves uzskatus pauzdams. Drosmiņam bija līgava Lamcādrīca Ella, bet tā pašlaik pagaisusi un nav zināms, vai sākusi mīlēt kādu spožāku vīru vai arī devusies tālās darba gaitās. Viņš par to neskumst. Viņš rotā pieņemis audzudēlu Žani Neaizmirstulīti, ko atradis kaujas laukā ar šauteni rokā kā ienaidnieku — krievu zēnu Ivanu Nezabuku, bet pārveidojis par savu uzticamāko draugu. Vilibalda Drosmiņa šūpulis kārts Kurzemē pie Ventas, „kur Dirbuļtēva meitas dzied“, viņš ir Dirbuļu māju mantinieks un viņam ir septiņas māsas, tēvs, māte un krusttēvs — vecais Pļevnas zaldāts Jēkaups. Drosmiņa vārds pirmo reizi parādījās presē 1942. gada pavasarī latviešu frontes laikrakstā „Daugavas Vanagi“. Pa šo laiku viņš kļuvis tik populārs, ka tagad katrā latviešu rotā esot pa vienam vai pat vairākiem „Drosmiņiem“. Lai ar šo priecīgo karotāju iepazīstinātu arī tos, kas frontes avīzi nesāpēm, sākot ar šo numuru sniegsim viņa gaitu aprakstus „Laikmetā“. Daļa viņa iepriekšējo dēku lasāma grāmatā „Dižkareivis Vilibalds Drosmiņš“, kas iznākusi „Kontinenta“ apgādā.

12. krustvārdu mīkla.

Uzdevis R. Skaugis Babītē.
Līmeniski: 1. rāpulis, 2. pussala, 3. meža iemītne, 4. kalnu briesmas, 5. mugurkaula turpinājums, 6. ūdens dzīvnieks, 7. parazīti, 8. nekas, 9. ceļš, 10. vērtība, 11. slavenu mākslas iestāde, 12. kas trūkst daudziem smēķētājiem, 13. transporta objekts, 14. dabas parādība, 15. iekšējie orgāni.
Svērtēniski: 1. dārzenis, 9. kaujas ierocis, 16. tēlojošās mākslas nozare, 17. veikla, bet „tumša“ izdarība, 5. skati, 18. centri, 19. pagasts Vidzemē, 20. pagasts Latgalē, 2. naudas glabātuve, 21. krāsviela, 22. pilsēta Ēģiptē, 23. tvertnes, 24. pilsēta Igaunijā, 25. dzīvības sula, 26. labība.

Cinekloti

DRAUGS DRAUGAM.
Boļševiku valdīšanas laikā padomijā badā nomiruši 30 milj. cilvēku. Angļu pārvaldītajā Indijā un Dienviditalijā valda bads.

Mazdruscīņ neskaidri.
Eleonora Dūze brauca vilcienā un garlaidkojās. Kupejā viņai pretim sēdēja kāds kungs. Viņš negarlaidkojās. Viņš gribēja iesākt sarunu ar slavenu mākslinieci. Gandrīz piecas stundas viņš mocījās, kamēr beidzot sasparojās un izdvēsa:
„Aka — uha — hm — aā...“
Viņš vēl nebija atradis īstos vārdus un pārvarējis savu kautrību. Sapradzama viņa pūles, māksliniece laipni atsaucās:
„Glūži pareizi, mans kungs, bet vai jūs to domājat personīgi vai attieksmē uz starptautisko politisko stāvokli?“

Mila nav grēks.
Kāda skaista un vieglprātīga dāma jautāja kardinālam Diperonam:
„Monsiņjor, vai tad patiesi mīla ir nāves grēks?“
Un iecietīgais kardināls atbildēja:
„Mana meita, ja tā būtu, tad taču jūs jau sen vairs nebūtu dzīva!“

Atmiņas par nelaimi.
Filozofs Ču-Či-Vai bija ielūgts viesos. Ieradies bagātā tirgoņa Ka-Pei-Ka namā, viņš ieraudzīja uz mielasta galda ļoti mazas vīna glāzītes un sāka žēli raudāt. Tirgotājs steidzās izteikt savu līdzjūtību un apjautājās, kādēļ cienījamais prātnieks tik gauži raud.
„Atmiņas,“ prātnieks teica, „mani sagrāba pēkšņas atmiņas par manu nelaiķa tēvu. Kad viņš pēdējo reizi bija viesos, viņam ga-

Staļins:
„Es savu izpalīgu Badu Pie tevis, Vinston, labprāt vadu, Jo tur, kur liķi krājas grēdās, Es vienmēr eju viņa pēdās!“
J. Dr.

dījās dzert vīnu no tikpat mazas glāzītes, un tad notika nelai-me: viņš to nejausi norija un nomira.“

Nenovēršamais.
Brāms (Brahms) ar kādu rakstnieku pastaigājās pa Vīni. Rakstnieks teica:
„Es esmu pilnīgi pārliecināts, ka kādā jaukā dienā šai vai citā kādā Vīnes laukumā atradīsies jūsu pieminēklis un tūkstoši cilvēku apstāsies, lai to aplūkotu.“
„Nezin, vai nu tiešām tik traki būs?“ smējās Brāms.
„Ticiet man, ka tā būs!“ izsauca rakstnieks. „Un daudzi, ļoti daudzi jautās: Kas tad īsti tas Brāms tāds bijis?“

PADOMĀSIM — PAGUDROSĪM

Prātīgais Prātiņš.
Naidiņš ar Prātiņu dzīvo kā suns ar kaķi. Lieta tā, ka Naidiņam pieder vismaz piecdesmit vistu, ko viņš glūži mierīgi laiž ganīties Prātiņa dārzā. Protams, Prātiņam tas nepatīk, jo viņš pats neaudzē vistas tikai tādēļ, ka tās var nopostīt dārzu.
Prātiņa lūgumu vistas viņa dārzā nelaide Naidiņš neievēro, bet sūdzēt Naidiņu tiesā Prātiņš nevēlas. Beidzot Prātiņš kaut ko izdomāja — izgatavoja lielu plakātu un to piestiprināja pie sava nama redzamā vietā.
Un brīnum! Naidiņa vistas vairs nenāca Prātiņa dārzā. Vēl vairāk — ja kādai gadījās par radumam tur iemaldīties, Naidiņš pats steidzīgi to meklēja rokā un sauca atpakaļ. Ko Prātiņš bija uzrakstījis uz plakāta?

Sajauktā dziesma.
Kāds jauns dzejnieks redakcijai iesūtījis sekojošu savu „ražojumu“:
Nem rītā agri zelta laivu,
Atstāj vēlu vakarā.
Laiviņā uzlēkdama
Saulīt sēžas līgojot!
Literatūras nodaļas redaktors to jēmeta papīrkuŗvī, jo tā bez

viena vārda esot sagrozīta pazīstama tautas dziesma, bet kāda?

Dakšiņu vienreizviens.
Mārīte palīdz Mirdzai uzklāt brokastu galdu. Viņa pienes vajadzīgos traukus un liek uz galda. „Skaties!“ viņa vēlāk saka Mirdzai. „Lūk, kā esmu salikusi traukus! Jāieliek tikai attiecīgās zīmes un rodas uzdevums, kurā cipari aizstāti ar brokastu traukiem, nažiem un dakšiņām.“
Mirdza tam pievienojās un ātri vien uzdevumu atrisināja. Vai varat pateikt, kurš cipars bija aizstāts ar nazi, dakšiņu vai tasīti, ja gala rezultāts, uzdevumu atrisinot, bija 62?

Plostiņš iekrīt!
Glūži vieglprātīgi Naudiņš bija aizdevis Plostiņam 50 markas, lai gan tikai nesen ar to bija iepazi-

Mistiskais pulkstenis.
Kad Cipariņš saņēma atpakaļ labošanu nodoto pulksteni, viņš bija galīgi izmisis. „Izlabotais“ pulkstenis rādīja pilnīgi aplamu laiku. Piemēram, no rīta 8.09 tas rādīja jau 1.41, 11.29 — 5.57 un vakarā 8.14 tas rādīja jau 2.41. Bet drīz vien Cipariņš aptvēra, kas par lietu un varēja it viegli pateikt pēc mistiskā pulksteņa pāreizo laiku. Bet kā?

Mīklu atrisinājumi.
Gara darbinieku mīkla.
Lesiņš, Dziesma, Eglītis, Veselis, Aspazija, Blaumanis, Plūdonis, Virza, Students, Brigadere, Grīns, Rainis, Stērste, Brocis. Parallēlēs, no augšas uz leju lasot — „Latvju literāti“.
Kuru pirmo?
Protams sērkociņu — pēc tam pārējo!

PROGRAMMA

SVETDIEN, 16. JANVĀRĪ.

5.00 Vācu karavīriem. 6.30 Ziņas latv. val. 6.45 Hamburgas ostas konc. 7.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Hamburgas ostas konc. (turp.). 8.00 Mūzika. 8.30 Vingr. bērniem. 8.45 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā (pārraid.). 10.00 Ziņas vācu val. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Ungāru melodijas (sk. pl.). 11.30 Nedēļas politiskais priekšlasījums. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. val. 12.30 Ziņas vācu val. Pēc tam: Vācu tautas konc. (pārraid.). 14.00 Ziņas vācu val. 14.15 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 14.30 Trīs brāļi, B. Sauliņa raidāmluga bērniem. 15.00 Latviešu mūzika un literatūra. (J. Vitola mūzika un J. Raiņa dzejoļi.) H. Lūse, Guna Kurme (klav.), J. Osis (dekl.) un radiofona koris T. Kalniņa vad. 16.00 Ko karavīri vēlas (pārraid.). 16.45 Ziņas latv. val. 17.00 Ziņas vācu val. 17.15 Ko karavīri vēlas (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts. 19.00 Nedēļas atbalss. 19.15 Latviešu karavīru pusstunda. 20.00 Ziņas vācu val. 20.15—22.00 Deju mūzika. 21.00—21.15 Ziņas latv. val. 22.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.20—24.00 Deju mūzika un laika kavēklim (pārraid.). 24.00 Ziņas vācu val. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 17. JANVĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. E. Zariņa (dziesmas) un F. Heinrichsons (vijole). 15.30 Mūzika sk. pl. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. I. Muntere (dziesmas) un mazais orķ. Fr. Didericha (Diederich) vad. 17.15 Solistu koncerts. Elizabete Feita (Veit), V. Stots un V. Začusa (čells). 18.30 Andra tēvs, V. Bičuļa raidāmluga. 19.15 Ziņas no karalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15—22.00 500. vācu karavīru stunda. 22.15 Sporta ziņas frontei vācu val. 22.20 Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.30 Kamermūzika. Atsk. E. Keslers (Kessler) (vijole) un J. Müllers (Müller) (klav.). 23.15 Deju mūzika un laika kavēklim (pārraid.).

OTRDIEN, 18. JANVĀRĪ.

8.00 Mūzika. Vīru sekstets un sk. pl. 8.30 Mūzika sk. pl. 12.00 Karavīru vēstulnieks. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. Z. Salīna (dekl.) un sk. pl. (Frontes zēns Kārlis, E. Martini stāsts.). 16.00 Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vad. un sk. pl. 17.15 AS mandolīnu orķ. K. Viksnas vad., humors latv. val. un sk. uzp. 18.30 Latviešu karavīru stunda. 19.15 Ziņas no karalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiofona polit. apskats. 20.15 16. Gildes koncerts. Radiofona lielais orķestris. 21.15 16. Gildes koncerts (turp.) II (R. Candonai (Zandonai) un Paula Höfera (Hoeffler) skandarbī). 22.20 Deju mūzika un laika kavēklim.

TREŠDIEN, 19. JANVĀRĪ.

11.30 82. Darba pārtraukuma koncerts. O. Krūmiņa (dziesmas), V. Stūresteps (vijole), tautisks ansamblis Sidrabene V. Bērkalna vad. un radiofona deju kap. A. Kornēliusa vad. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 16.00 No Johanna Štrausa (Strauss) operetēm. Mazais orķ. A. Pārūpa vad. un sk. pl. 17.15 Pēcpusdienas mūzika (sk. uzp.). 18.30 Vācu karavīru stunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Jūras kajās un jūras spēki. 19.15 Ziņas no karalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15—22.00 Teikas un leģendas (sk. uzp.). 22.20 Kamermūzika. Fr. Šopēna (Chopin) Sonāta b-mollā. Atsk. F. Holečeks (Holetschek) (klav.). 23.15 Deju mūzika un laika kavēklim (sk. pl.).

CETURTDIEN, 20. JANVĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. O. Petrovskis (dziesmas) un Skaidrite Sāmaļa (dekl.) (A. Bārdas un J. Rozes dzejoļi). 16.00 Dienas darbs ir veikts (no kāda uzņēmuma) A. Priednieks-Kavaņa, E. Bērziņa (humors), O. Ilziņš, un radiofona koris T. Kalniņa vad. 17.15 Pūtēju orķ. koncerts. 18.30 Vācu karavīru stunda. 19.15 Ziņas no karalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiof. polit. apskats. 20.15 Rīga: Jautri vakarā (sk. pl.). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Kad gailis dzied, A. Hinrichsa komēdija. 21.15 Pēterea Čaikovska stunda. Fr. Holečeks (Holetschek) (klav.) un lielais radiofona orķ. prof. Jāņa Medīņa vad. 22.20 Deju mūzika un laika kavēklim.

PIEKTDIEN, 21. JANVĀRĪ.

8.00 Vīru dubultkvartets Tēvija un sk. pl. 8.30 Mūzika sk. pl. 12.00 Karavīru vēstulnieks. 14.30 Mūzika un dzejoļi bērniem. E. Haselbaume-Stakle (dekl.) un sk. pl. 16.00 Pēcpusdienas koncerts (sk. uzp.). 17.15 Pēcpusdienas mūzika. 18.30 Latviešu karavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija. 19.15 Ziņas no karalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15 Pie klusā pavarda (sk. pl.). 21.15 Nepārtrauktā virknē (sk. pl.). 22.20 Deju mūzika un laika kavēklim.

SESTDIEN, 22. JANVĀRĪ.

8.00 Rīta mūzika (sk. uzp.). 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Laimes gredzens, A. Kļavas raidāmluga. 15.30 Mūzika (sk. pl.). 16.00 Pēcpusdienas mūzika (pārraid.). 17.15 Pēcpusdienas mūzika II (pārraid.). 18.30 Vācu karavīru stunda. 19.15 Ziņas no karalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiof. polit. apskats. 20.15—22.00 Mēs mūzicējam. I. Rameika (dziesmas), A. Krūmkoka mūziķu kvartets, radiofona deju kapella A. Kornēliusa vad. un sk. pl. 22.20—24.00 Deju mūzika un laika kavēklim (sk. uzp.).

KATRU DARBDIENU KĀ PARASTS.

KAS TUR VAIRS KO JAUTĀT?

„Pieļodiet, kuju no šiem lauvām sauc Rozāliju?”

„Tur taču ir uzrakstīts — pa kreisi Dora, pa labi Rozālija.”

ISTA LAIKĀ.

„Nē nē, mīlais — vispirms atbilde, vai tu precēsi manu meitu jeb ne?”

VIENS DUNCIS — NIEKSI!

„Man šķiet, Bil — nu jau varam uzstāties. Esmu kļūdijs tikai ar vienu dunci.”

Zvēru apskatē.

„Mamma, kāpēc tu papiņu sauci par kamieli? Kamielis ir pavisam savādāks nekā papiņš!”

„Nerunā tik skaļi, Ansīt!”

„Vai tad kamielis saprot?”

VIŅAI PIETIEK!

„Es vienkārši nevaru noraudzīties, kā tu velti nosit laiku ar šiem niekiem.”

BEZ ACENĒM NEVAR.

„Papiņ, vai šis ir elefants?”

„Tad jau jāapskata tuvāk. Pagaldi mazliet, tūlīt uzlikšu acenes!”

Tik viegli nevar ticēt!

Naiviņš pirmo reizi Rīgā un, protams, apmeklē arī cirku. Starpbrīdi viņš izmanto zvēru apskatei un ilgāku laiku kavējas pie ziloniem. Beidzot viņš domīgs pakrata galvu un nosaka: „Nē, nē! Tāda zvēra gan pasaulē nav!”

KAD SKABARGU REDZ, BET BAĻĶI NE!

„Es tiešām nesa-protu, kā viņai nav kauns valkāt tik ne-kaunīgi īsus svār-kus!”

ILUSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds Rīgā, fon der Golca gatvē (Aspazijas bulv.) 6. Redakcijas tālrunis no plkst. 8.00 līdz 16.00 — 32653, izdevēja — 22588, atbildīgā redaktora — 34654, redaktora — 34692, ilustratoru — 34696, vietējās nodaļas — 32653, apgāda — 22614. Numurs maksā 30 pf. Nākošais numurs iznāks 21. janvārī.